

Hälsöresan

Hälsoresan

1.

Det svåraste med att resa bort är alla de nödvändiga förberedelserna. Man vill ju inte lämna allting i kaos efter sig, då man ju inte heller vill återvända till något under bortavaron multiplicerat kaos. Så det är bäst att göra rent hus, kasta ut all skit, diska kastrullerna, lämna tillbaka alla bibliotekslån, besvara alla brev, betala alla räkningar, dammsuga, och, det svåraste av allt, rensa skrivbordet. Allt detta tar minst tre fulla arbetsdagar i anspråk, så det är bra om man sedan kan resa iväg på en måndag.

Det kunde inte jag, ty det var min 50-årsdag. Just därför hade jag velat försvinna just den dagen, men allting gick fel. Det gick inte att få biljetter förrän till tisdag, och min gratisannons i Göteborgs-Posten, som GP själv erbjudit mig, blev fel. Jag hade skrivit "Bortrest" i annonsen. Detta enda ord, annonsens enda viktiga upplysning, ströks. Sålunda fick hela Göteborg stora skälvan på söndagen när alla plötsligt fick se min bild i tidningen och fick för sig att de måste skicka mig blommor och ringa ner mig, just allt sådant onödigt besvär som jag till varje pris önskat bespara omvärlden. Och vem vill väl ha världens vackraste blommor bara för att genast nödgas resa ifrån dem för att låta dem dö?

Även tågtrafiken i Sverige fungerade dåligt. Alla X2000-snabbtåg skulle justeras och extraundersökas för att det uppstått något tekniskt fel någonstans. Följaktligen hade många tåg blivit inställda, bland annat mitt tåg mellan Malmö och Köpenhamn.

Men över bron kom man till slut, och ful var den. Utsikten bestod av Skånes vederstyggligaste landmärke kärnkraftverket i Barsebäck, Sveriges svåraste utmaning mot Danmark sedan slaget vid Lund för 325 år sedan. Av Malmö och Köpenhamn såg man ingenting. Några flacka gräsöar i sundet, och resten var bara grått vatten. Inte ens himlen såg man, då tåget kör under vägen och som i en tunnel med springor hela vägen. Denna Öresundsöverfart är lika trist och oinspirerande som den vid Helsingör är underbar.

Sundpilen skulle ta 35 minuter men tog 55. Även tåget Köpenhamn-Hamburg försenades ordentligt från början "på grund av tekniska problem". Det lät precis som rymdfärjan. Till slut fick de byta ut loket. Förseningen blev bara 40 minuter, men det var alldeles tillräckligt för att katastrofen skulle bli fullständig för alla som skulle byta till lokaltåg till exempelvis Wuppertal. Två svenskar satt vid mitt bord. Den ena skulle till Weimar, den andra till Wuppertal, och Wuppertalsvensken hade ordnat så att han skulle bli hämtad med bil ett bestämt klockslag i Essen. Han hade inte telefonnumret till dem som skulle hämta honom. Han var mycket nervös. Tågpersonalen bekräftade att hans tåg till Wuppertal från Hamburg inte skulle vänta på honom, och de beklagade förseningen.

Jag och Weimarsvensken fick i alla fall 20 minuter på oss i Hamburg varunder man åtminstone (under stress) kunde trycka ner en plasttallrik färdigtuggad spaghetti med dito plastsmak. Frågan var om det var värt det. Vårt tåg vidare söderut hette sedan betecknande nog Rudolf Diesel fastän det var elektriskt. Vädret stormade och var ruskigt, men vi var åtminstone i kapp med tidtabellen - i motsats till Wuppertalsvensken, vars öde vi aldrig kommer att få någon klarhet i.

Det regnade och stormade hela vägen till München och var hur dystert som helst, och tåget var modernt, sterilt och avskräckande. En amerikan satt mitt emot mig. Det visade sig att han satt på fel plats. "Men det här är ju plats nummer 58," envisades han och visade på sin biljett där det stod tryckt 58. "Jo, men det här är andra klass," sade konduktören. "Er plats är i första klass." - "Är inte det här första klass då?" sade amerikanen dumt. Jag förstod honom fullkomligt. Den tyska standarden är så överdriven, att allt är första klass, och det finns inget utrymme för någonting annat. En fattig resenär har ingenting i Tyskland att göra. Han känner sig

bortkommen och utesluten överallt. Detta land är inte gjort för honom. I ett rikt land finns det ingen fattigdom och får det inte finnas några fattiga - de är uteslutna från början och har ingen chans. Allt är första klass, till och med för amerikanen. Själv har jag aldrig kunnat känna mig hemma i Tyskland. Det har alltid varit ett land för mig att bara fortast möjligt resa förbi helst utan att stanna. (En kopp kaffe i tågbaren kostade 5 mark och 20 pfennig, exklusive serveringsprocenten.)

Ungern var som en annan värld - allt var strålande solsken, och man kände sig hemma direkt. Men det märktes, att det även här var på väg åt fel håll. Alla gamla sittbänkar var avlägsnade från stationen. Folk fick inte längre sitta på perrongerna och vänta på sina tåg. Mjölkskum i kaffet kostade 20 forint extra. Och så vidare. Tysk EU-ordning var på väg in även här.

2.

Jugoslaviens konsulat i Budapest bjöd på en chock: ett transitvisum, enkel väg, kostade 97 D-mark. Det var mer än dubbelt så mycket som ett vanligt indiskt obegränsat 6-månaders visum. En natt genom Jugoslavien på Europas sämsta tåg betingade alltså en lösensumma på 97 D-mark. Det var rena utpressningen. Och det var bara att betala.

Stationsinformationen visste som vanligt ingenting. De hade bara koll på tågen norrut och västerut. Det enda tåget till Bulgarien, sade de, gick genom Rumänien via Bukarest - en omväg på 26 timmar. Nej tack. Mitt jugoslaviska visum hade jag redan. Det var bara att satsa på Jugoslavien på vinst och förlust. Fungerade tågen så hade man tur. Rysk roulette är ju välbekant, men jugoslavisk roulette är att åka tåg genom Jugoslavien utan att veta om tågen går eller kommer fram - ett jugoslaviskt gatlopp som bara har det fullkomligt okända att bjuda på.

Jag tog det lugnt med min sedvanliga lunch på Baross inne i stationen med min traditionella paprikafyllda kyckling med rött vin. Om och när tåget skulle gå var en senare fråga.

Till mitt bord kommer då en knubbig tant med kalaskula och frågar om hon får slå sig ner. Naturligtvis ger jag henne min tillåtelse. Det visar sig då att hon är en freak, när hon talar med basröst.

Hon kan varken engelska eller tyska varför hon haft problem i landet med sin franska och italienska. Hon är kommen från Caserta nära Neapel, och vi talar naturligtvis italienska med välbehag. Hon har varit på semester vid Balatonsjön. Det bara regnade och var kallt hela tiden.

Hon är alltså ursprungligen en man som på eget initiativ låtit könsoperera sig. Jag har aldrig kunnat betrakta sådana människor som annat än könsförrädare. De är nästan alltid män som byter till damkön - jag har aldrig träffat på motsatsen. Och hur de än draperar sig kvinnligt och sväller ut sina bröst med hormoner blir de aldrig övertygande som damer. Skillnaden mellan en riktig dam och en könsopererad man förblir alltid obetydligt mindre än mellan en riktig dam och en riktig man. De kan till exempel aldrig förändra skelettstrukturen eller föda barn.

Men vi hade en angenäm konversation tills vi måste skiljas, jag till tåget, som faktiskt kom, och hon till ett flyg, som var mera osäkert.

Den stora tågförseningen visade sig på tåget. Där var en tant som skulle till Lemberg via Bukarest och Ukraina. Hon var alltså på fel tåg, och hur hon hamnat på fel tåg kunde hon allra minst själv förklara. Hon började fråga om hon kommit rätt först när tåget satte i gång. Med stor nöd lyckades vi få henne av tåget vid Ferencvaros, en tågstation fortfarande i Budapest. Hoppas hon klarade sig till Lemberg (Lvov) via Bukarest via Ukraina.

På tåget befann sig en sund och fryntlig norska med 2 1/2-årig dotter som redan kunde säga: "Jag vill inte!" så det hördes över hela tåget, men det var bara jag som förstod det. Modern hade inget visum men lyckades skaffa ett för 20 mark i Subotiza. När jag talade mera med henne berättade hon en otrolig skröna om hur ett plan kapats och styrts rakt in i World Trade Center i New York så att detta börjat brinna. När så alla världens TV-kameror riktades mot detta kapades ett andra plan som styrdes rakt in i den andra World Trade Center-skyskrapan. Båda kollapsade totalt och lämnade 10,000 döda. Samtidigt kapades ett tredje plan som styrdes rakt in i Pentagon. Det lät precis som en häftig science fiction-skröna typ Harmageddon. Hon hade tydligen sett för mycket på TV. Men hon berättade det så övertygande, så man måste tro att hon åtminstone hade sett det på TV.

I Belgrad hamnade jag genast i bästa sällskap. Två gubbar på tåget till Sofia hade i sin kupé just råkat spillat ut ett helt paket kaffe i hela kupén. De försökte förtvivlat samla ihop alla de dyrbara smulorna från sittplatser, dynor, väskor och plastpåsar och lyckades i någon mån. När de genomfört det omständliga företaget och lyckats rädda 75 procent bjöd de triumferande på rakia medan vi storknade i den genuina kaffearomen. Man var genast som hemma i Bulgarien.

Natten blev kall, men man överlevde den och kom fram till ett soldränkt Bulgarien. Medelhavssolen kändes genast i närkontakt, det som man mest hade hoppats på och mest behövde efter tre regniga veckor i Norden.

Hemma hos Diana väntade hon med tårta och rödvin, frukt och yoghurt och allt möjligt annat hälsosamt. Det första man fick veta var att kaparattacken mot New York och Pentagon var sant. Fyra plan hade kapats samtidigt och självmordsattacken fullständigt raserat Twin Towers i New York och delar av Pentagon varvid mördarna tagit med sig närmare 10,000 oskyldiga människor in i deras fullkomligt onödiga vanvettsdöd. Den ökände boven Bin Laden i Afghanistan antogs ligga bakom det hela, och ryssarna hade lovat backa upp Amerika i ett krig mot talibanregimen i Afghanistan. Situationen var barock: tidigare hade Amerika backat talibanerna mot ryssarna, och Massoud hade stött dem. Efter ryssarnas fördrivning från Afghanistan hade talibanerna tagit makten och fått Massoud emot sig, som då stöddes av ryssarna. För en knapp vecka sedan utsattes Massoud för ett attentat, och ingen vet om han är död eller levande. Nu stöder ryssarna Amerika mot de talibaner i Afghanistan som Amerika en gång gav makten.

Pakistan och Turkiet ger Amerika sitt oreserverade stöd. Iran är tyst. Hur blir det med min turkiska utflykt under sådana omständigheter? Den punkterades redan av det jugoslaviska visumet. Vi får se vad doktor Sandy säger i Konstantinopel.

3. Requiem i Bulgarien.

De förvånades mycket i Bulgarien över att jag nödgats betala 97 D-mark för ett transitvisum genom Jugoslavien. "Varför?" frågade de. Det hade inte givits något svar. De hade sina bestämmelser. Punkt, slut. De hade bara sagt: "Det är Sveriges fel, inte vårt."

Men ej heller Bulgarien var helt befriat från byråkratiska försåt. Jag fick min stämpel vid gränsen utan några avgifter men ingen information om vad som skulle hända när jag lämnade landet. Diana hade av en händelse fått veta, att man som utländsk besökare måste registrera sig vid ett poliskontor inom 24 timmar. Annars kunde besöket i Bulgarien stå en dyrt när man lämnade landet. Med Diana gick jag och registrerade mig, och det var inga problem, men de fyra kopiorna måste skrivas med kyrilliska bokstäver. Annars var de ogiltiga. Den tjänstgörande byråkraten informerade oss, att jag borde ha informerats om denna nödvändighet av gränspoliserna. Så hade icke skett. Vi fick även veta straffavgiften om man lämnade

landet utan registreringsbevis, vilket de flesta utländska turister gjorde: 500 D-mark. Det var alltså rena sparken i baken med tillsägelse att aldrig komma tillbaka, vem man än var. Denna bestämmelse var två månader gammal och alltså en reform av den nya regeringen, som den demokratiska unionen var utesluten från medan den i stället inbegrep gamla kommunister och turkar. Premiärministern, före detta kung Simeon, vann valet på vallöften han aldrig kommer att kunna hålla.

Även franska ambassaden har haft det svårt med bulgarisk byråkrati. Den franske ambassadören hade en bulgarisk älskarinna som drev en resebyrå. Genom sin franske älskare lyckades hon komma åt möjligheten att förse vem som helst med visum till Frankrike och andra användbara dokument. Plötsligt anhopade sig ett nytt skrå av bulgariska prostituerade i Bryssel, som alla var där med affärsvisum. Det visade sig att alla dessa visum kom från bulgariskans turistbyrå i Sofia, och den franske ambassadörens otillbörliga läckage blev känt. Det finns ingen fransk ambassad mer i Sofia.

På kvällen var det fest med tårta och champagne. Utom champagne hade vi även rött och vitt vin, rakía och öl. Diana går nu genom en sorts hälsokur, som innebär att hon borde undvika kaffe och alkohol, hon har ungefär samma problem med metabolismen som jag, men i denna kur ingår en medicin, som är så stark och bitter att hon måste ta bort den äckliga smaken med ädlare drycker efteråt. Valeria, en av hennes gamla väninnor och med på festen, trodde inte alls på kuren, då den förbjöd intagandet av bröd, som enligt Valeria var det mest grundläggande i hälsoväg av allt. Lilly ringde och sade att hon inte skulle komma men kom senare ändå. Vi talade alltså bara engelska, tyska och bulgariska den här gången. Maria, modern till de många musikerna, ringde flera gånger under dagen och lovade att komma men dök inte upp ändå. Hon skyllde på trötthet liksom Ludmila. Så vi var bara fyra damer och jag tills Jevgenij kom.

Jevgenij var som vanligt helt klar i sina åsikter. Den regering som skyddar en terrorist som bombar New York är medskyldig till terrorismen. Saken är klar. Afghanistan är en mördarnation, om Bin Laden är skyldig. Alla ställer upp på Amerikas sida. Det tredje världskriget är ett faktum. Men var är fienden, och vem är han? Det är problemet, men det löser sig väl så småningom.

Lilly och jag var helt överens om tårtans utomordentliga giftighet. Det var en sorts bulgarisk frukttårta som gick i färgerna skärt, chockrosa och pistagegrönt. Själv vägrade hon röra den, men det röda vin hon hade med sig var desto godare och effektivare.

Stämningen var den bästa tänkbara, och jag välkomnades in i 50-årsklubben som den yngste medlemmen. Jag var redan tre dagar gammal, så det var alldeles för sent att fira min 50-årsdag, men ändå hade den inte kunnat firas värdigare än här i det vilda Bulgarien. Självmoordsbombningen av New York, Pentagon och Washington var väl den sista 50-årsuppvaktning jag hade önskat mig, ingen hade väntat sig något sådant, men lyckligtvis hade de i alla fall missat Vita Huset. Om krisen kunde leda till talibanregimens avskaffande och Saddam Husseins likvidering så skulle dock det vara en välkommen present för hela världen. Den infernaliskt fräcka och vansinniga attacken, som blev en större framgång än väntat för terroristerna beträffande Twin Towers, har egentligen sitt enda motstycke i den japanska attacken mot Pearl Harbour för 60 år sedan.

Men vi hade viktigare saker att tala om. Mest diskuterade vi om Tjajkovskij och Beethoven var mörka eller bara djupa. Jag hävdade bestämt att Tjajkovskij var enbart djup och inte alls mörk medan man kunde finna ett visst mörker hos Beethoven. Valeria förnekade detta blankt. Både hos Tjajkovskij och Beethoven fann hon, liksom hos Mozart, bara ljus och ingenting annat.

Vi diskuterade även höstens karaktär. För Valeria var den livets pånyttfödelse och den bästa av årstider, medan jag såg den som ett melankoliskt preludium till vintern. Nu är hösten olika i Bulgarien och i Norden.

Mera pessimistisk var Valeria angående världssituationen, medan jag tog det lättare och ljusare. Hon menade att världen aldrig skulle bli sig lik igen, att allt skulle bli hårdare, misstänksamheten och polariseringen breda ut sig, all frihet gå förlorad och demokratin ersättas med så kallad säkerhet. Jag såg världskrisen mera som ett tillstånd och en prövning som det skulle finna en väg ut ur. Det fanns alltid, menade jag, en utväg ur alla olustiga situationer.

Dock verkade Jotkas situation fullständigt hopplös. Hon hade rest till Tyskland och där fått en fantastisk ställning som invalidvårdare i Saar och gjort sig så outhärlig, att hennes förmögne arbetsgivare vägrat släppa henne ifrån sig när hennes visum gick ut efter två år. Hon föreslog då att han skulle gifta sig med henne (77 år gammal), och han gjorde det. Men som sin fru behövde han inte avlöna henne längre, och de började gräla om pengar genast. Där sitter hon nu fast i Tyskland hos en helt invalidiserad man som vägrar ge henne fri så länge han lever och som dessutom håller hårt på sin förmögenhet, medan hon (81 år gammal) får finna sig i att vara slav i ett hopplöst katolskt äktenskap. Och hon har i hela sitt liv grälat på sin dotter Diana och hennes vänner och kallat dem oorganiserade oduglingar för att de aldrig gift sig eller bara skilt sig.

Ack ja, denna dag var en sorgens dag för hela världen. Den bulgariska radion ackompanjerade den finkänsligt med opportun musik som "Åses död" av Grieg, Mahlers "Döden i Venedig", Schuberts sista döende Adagio ur C-durkvintetten, Pachelbels rituella "Canon", Saint-Saëns "Danse Macabre", Sibelius "Valse Triste", begravningsmusiken till Orson Welles filmatisering av Kafkas "Processen" i ultrarapid, och annat sådant. Man skulle väl få höra alla världens kända och okända "Requiem" under dagens lopp.

Men vädret var underbart, och festen fortsatte.

4.

Det var en mycket egendomlig känsla att befinna sig mitt på stora torget vid Kungliga Palatset i Sofia när sirenerna började tjuta klockan 12 och alla människor stelnade till som fastfrusna för att stå blickstill i en hel minut så länge sirenerna betonade den tysta minuten till åminnelse av alla de oskyldiga offren i Twin Towers med omgivande byggnader i New York samt Pentagon. Diana berättade att en sådan sirenlydande tyst minut senast hade förstenat hela Sofia stads befolkning 1953 när Stalin dog.

Fyra vanliga inrikes passagerarplan i USA hade kapats samtidigt av i Amerika utbildade piloter av arabiskt ursprung. Det var plan från Boston till New York, från Boston till Los Angeles, från New York till San Francisco och från New York till Los Angeles. Kapningen utfördes bara med knivar. Två av planen kraschade in i Twin Towers i New York, ett i Pentagon och ett i Pennsylvania - man misstänkte att det var avsett för Vita Huset, men någon ombord lyckade avstyra detta. Hela katastrofen var fullbordad inom två timmar. Det hade säkert tagit månader att förbereda den.

Denna fredag den 14 september var en sorgdag för hela världen. Kondoleanser strömmade över Internet från hela världen till det stackars drabbade Amerika medan president Bush lovade hämnas, fullkomligt omedveten och ignorant om att hämnd är det fulaste och lägsta och simplaste som finns i hela mänsklighetens historia. Den dominerande tonen i etern från vanligt folk var dock en maning till metodiska lagliga åtgärder: förnuftet överröstade president Bush och hans retoriska patriotism.

På kvällen visades i bulgarisk television Tennessee Williams' självbiografiska pjäs "Glasmeneriet" i utmärkt iscensättning med Joanne Woodward som den vedervärdiga tjugitåriga mamman, Karen Allen som den invalidiserade dottern och John Malkovich som Tom i en alltigenom förstklassig uppsättning, men vilken utomordentligt trist pjäs! Var det en korrekt bild av Amerika? Bara småskurna karaktärer av idel billighet? Ett sådant Amerika mådde man förvisso bättre utan. Men visst är det synd om Amerika.

Historien om hur jag kom i kontakt med mina bulgariska vänner kan vara värd att berättas. Det började 1983 med en internationell konferens i Helsingfors. Dianas mor Jotka, som var gift med den berömde pedagogen Naiden Chakharov, ville gärna ut och resa och såg konferensen som sin möjlighet att åtminstone få komma till Helsingfors. Staten betalade.

Men Jotka och Naiden hade inte råd att bekosta någon hotellvistelse, men närvarande vid konferensen var även min mor Gun Lanciai. Konferensen skulle sedan få en fortsättning i Stockholm, men där skulle gratis kost och logi inte ingå. Men lyckligtvis träffade de min mor vid konferensen i Helsingfors, som inbjöd dem att bo hos henne i Stockholm under konferensens fortsättning där. Sedan skulle konferensen få en fortsättning i Oslo, och min mor gav paret Jotka och Naiden adressen till en god kontakt i Oslo.

När de så sökte efter denna adress i Oslo hamnade de framför en norsk systembutik, varifrån det just då kom ut en gammal dam som undrade vad de letade efter. De berättade då att de sökte en viss adress, varvid damen bad dem komma och bo hos henne i stället. Hon hade ju åtminstone sprit. Det hade de ingenting emot.

Sålunda var deras skandinaviska konferensresa en fullständig succé, och de hade funnit vänner för livet både i Stockholm och Oslo, som de när som helst kunde bo hos. Givetvis bjöd de dessa vänner till Bulgarien.

Den norska damen gjorde genast slag i saken, ty hon hade bestämt sig för att tillbringa vintern i Athen i skuggan av Akropolis, som hon aldrig hade sett, och då tänkte hon att hon kunde passera Sofia på vägen.

Så plötsligt en sen kväll i sena november stannade det en taxi utanför Jotkas och Naidens hyreshus. Taxichauffören kom upp till dem och berättade, att en excentrisk dam (som druckit mycket på flyget) från Norge satt i hans taxi och hade insisterat på att han körde henne till deras adress. Han hade bara lytt order. Damen hade inte förvarnat dem om sin ankomst eller ringt eller någonting. Hon bara var där. Men då (1984) var det ännu förbjudet för bulgarer att härbärgera utlänningar. Besöket försatte dem alltså i knipa.

Hon fick dock bo hos dem den natten i brist på andra möjligheter, men till nästa natt lyckades de fixa rum åt henne i Sofia Hotel. Där råkade just då samtidigt bo den store bulgariske bassångaren Boris Christoff. Han och den norska damen fann varandra, i synnerhet när hon i fyllan och villan på väg upp från baren bröt benet i trappan, och han blev den som i egenskap av eskortör från baren gav första hjälpen. Hon blev naturligtvis kär i Boris Christoff.

Men benbrottet föranledde sjukhusvistelse. En bulgarisk sjukhusvistelse vägrade hon blankt att finna sig i. Vad som helst men inte det. Det blev då Jotka som ordnade så att hon i trots mot alla regler fick ta hand om den strandade lätt alkoholiserade damen från det fjärran sägenomspunna vikingariket Norge.

Hon stannade hos dem i en månad. Varje morgon gav hon Diana rikligt med dollars för att Diana skulle skaffa henne gin och/eller cognac, en flaska minst, som var hennes reguljära morgonmedicin. Utan den kom hon aldrig ur sängen. Diana tjänade bra på affären, då hon kunde få både cognac och gin för ingenting genom sitt jobb, och damen var helt nöjd, och de blev bästa vänner.

I en månad stannade den gamla norskan i Sofia. Sedan kom hon äntligen iväg till Grekland och besökte Athen under en dag, varunder hon äntligen fick se Akropolis,

varefter hon genast åkte hem till Norge. Hon var mycket nöjd med sin grekiska vinterresa med den enda dagen i Athen.

Därefter var Diana alltid välkommen till henne i Norge, och Diana utnyttjade möjligheten ända in på 90-talet. Hon besökte Stockholm, bodde hos mina föräldrar och besökte 1987 även mig i Göteborg. Sedan dess har vi hållit kontakt.

90-talet kom med förändringar, och det blev svårare för Diana att resa till Skandinavien. Naiden Chakharov avled 1990, och från 1993 har Diana aldrig mer kunnat komma till "sin norska mor" utom en enda undantagsgång. Desto oftare har jag i stället kommit till Bulgarien.

Så allt började vid en konferens i Helsingfors 1984, där min mor fick syn på ett par vilsna bulgarer utan någonstans att ta vägen. Resten är historia.

5.

Diana hade problem med sin nya dator, som var begagnad. Hon kunde helt enkelt inte komma ut på nätet. Det såg förvisso problematiskt ut, när varenda tangent hade mer än en bokstav - utom de latinska vanliga fanns det även kyrilliska med kompletterande extra tangenter med extra tecken. Två gubbar arbetade med hennes dator i tre timmar men lyckades ändå inte komma ut på nätet fastän hon hade både modem och abonnemang, lösenord och ett antal kontaktnummer, men ingenting fungerade. Det var svårt i Bulgarien med kyrilliska bokstäver.

Men vi hade två underbara dagar ute vid den magnifika fågelsjön Bajkal, som dock genom sommarens torra var ganska mycket reducerad till sin yta. Vi kom tillbaka därifrån söndag kväll och försökte då passera Valeria, som fyllde år, men hon var inte hemma. Hon hade varit min vänligaste uppvakterska på min välkomstfest och skänkt mig en hel flaska rakia, så jag glömde inte hennes födelsedag, och vi hade med oss både tårta, rödvin och sprit.

När vi redan avslutat vår kvällsmat hemma och kände oss mogna för sängen efter en lång arbetsdag halv tolv ringde oss Valeria och bad oss komma dit med en flaska vodka. Hon ville bara ha vodka, ingenting annat. Diana sade: "Jevgenij kan köra," och i samma ögonblick kom Jevgenij hem efter en lång arbetsdag och var mäkta trött. "Kör oss till Valerias födelsedagsfest," sade Diana, och han gjorde det.

Vi var de enda gästerna, men hon hade köpt kinesisk mat och var mycket nöjd med att vi kom och med sin flaska vodka. Hon drack bara vodka medan vi drack bara rödvin. Där satt vi sedan och gafflade i några timmar. Nästa måndag morgon hade Bush och Amerika lovat sätta åt fienden i blodigt krig, men ingen visste ännu vem fienden var, var han var eller hur ett krig mot denne fiende skulle föras. Det fick vi se.

Samtidigt upplät Turkiet tre städer i öster (i Kurdistan och Armenien) till fri disposition för amerikanska styrkor. Det lovade att ytterligare förhindra min planerade resa österut.

Hos Lilly vid Bajkalsjön hade vi genomgående diskuterat hela krisproblemet med dess förhistoria, Abrahams och Saras problem med Ismael och Isak, hela Egyptens och Babylons forntidshistoria utom Indiens och Kinas, Greklands och Roms nyligen timade uppkomst på 800-talet före vår tideräkning (för bara knappt 3000 år sedan) och kelternas försvunna dominans i hela Europa utan att komma närmare en lösning på problemet hur fallen Bin Laden och Saddam Hussein skulle skötas. Uppgifterna om attentatet mot den afghanske oppositionsledaren Massoud var ännu tvetydiga - ingen visste säkert om han var levande eller död, men attentatet mot honom kunde ha varit ett led i kedjan av nästan samtidigt attentat mot Twin Towers i New York och Pentagon i Washington. Det såg illa ut för min planerade

turkiska resa, och utan tvekan skulle doktor Sandy i Konstantinopel avråda från dess genomföring.

Det var mycket intressant att höra på radion i dessa dagar. Ett av ögonvittnena till katastrofen i New York var John Updike, som är ganska gammal numera men fortfarande en av de mest betydande amerikanska författarna av samma generation som Gore Vidal och Norman Mailer, båda demokrater. John Updike, när han med egna ögon såg Twin Towers störta samman, upplevde det som att marken försvann under hans fötter och som ett fatalt dråpslag mot all amerikansk självsäkerhet.

En annan intressant intervju var med Alistair Cooke, brittisk journalist med Amerika som specialitet och bosatt sedan decennier på Long Island. Det hade just utlysts alarmberedskap längs hela den amerikanska östkusten inför en annalkande orkan från Karibien kallad Erin, som skulle bli den värsta för i år och kanske på många år. Makarna Cooke hade just förseglat sitt hus och gjort sig beredda att gå ner i skyddsrummet inför orkanens angrepp, när radion berättade, att ett lågtryck inifrån landet på väg ut till havs skulle tvinga orkanen ut till havs och till att försvinna i norra Atlanten. Fullkomligt lättade återgick makarna Cooke och livet till det normala på Long Island, och Alistair Cooke slog på televisionen för att få de senaste nyheterna. Då fick han se en science fiction-film av just det slag som han föraktar mest, en katastroffilm, som visade Twin Towers i ljusan låga och på väg att rasa. Rasande tog han in en annan kanal och fick se samma sak där. Då gick det upp för honom att det var verkligheten.

På Polyglotos, Lillys firma för översättningsarbeten, stod det tyvärr inte väl till. Simeon, deras bästa engelskspråkiga medlem och muslim, hade utmanövrerats och avlägsnats från firman, men jag fick tala med honom i telefon. Han beklagade mycket att han inte fick träffa mig, då han just denna dag skulle på en intervju för ett nytt översättningsjobb i FN:s regi, men vi kunde i alla fall utbyta e-mail-adresser. För första gången sedan 11 september hörde jag en mot Amerika kritisk röst. Han var mycket pessimistisk inför situationen och trodde att Amerika med sin klumpiga president och brist på diplomati bara skulle förvärra den och att det skulle bli en svår tid för hela världen. Han försvarade på intet sätt terroristerna, men han tog nästan för givet att Amerika skulle klanta till det i sin nu moraliskt överlägsna position med att begå dumheter. Han avrådde mig bestämt från att åka längre in i Turkiet än Konstantinopel.

Tack vare de vettlösa terrorangreppen mot New York och Washington såg det hela tyvärr ut att bli en torskresa för min del.

6. Ringo och doktor Sandy..

Resan från Sofia till Istanbul skulle ha tagit 12 timmar men tog 15 men beredde inga svårigheter. När vi kom till den turkiska gränsen klockan 3 i natten fanns där inga passpoliser att stämpla våra pass, så vi fick stå där och vänta i en timme innan någonting hände.

I Konstantinopel var det strålande vackert väder, och vem är den första människa jag träffar på mitt gamla vandrarhem om inte Ringo? Vi hade genast en lång frukost tillsammans och tog vid precis där vi förra gången avbrutits i våras.

Naturligtvis kom vi rakt in på den aktuella krissituationen, han hade själv sett i TV hur flygplanet hade kraschat rakt in i World Trade Center och hur oräkneliga människor hade hoppat ut från lågorna eller hängt sig ut genom fönstren men ändå gått under med skyskrapan, men han ansåg inte att detta borde vara något hinder i vägen för mig att fara till Tatvan, Van, Kars, Trabzon och Samsun. Tvärtom. Vädret var perfekt, Turkiet var billigt, och jag fick gärna låna hans tält. Det var nästan oemotståndligt.

Vem är då denne Ringo? Av namnet kan man föreställa sig en storväxt klassisk hippie med mycket ringar på händerna, men inte alls. Han är liten, och ena handen är helt utan fingrar efter en olyckshändelse i ungdomen. Han är älskvärdheten själv, något av en Cantinflas, en ödmjuk levnadskonstnär utan nationalitet, (han har själv under 60-talet frånsagt sig sitt tyska medborgarskap,) och har pass men utan nation – en av dessa eviga vandrare.

Vi talade naturligtvis också om saken med doktor Sandy efter en välbehövlig middagssiesta vid en lunch nedanför basaren. Han hade naturligtvis sin helt egna syn på vad som hade hänt:

"Islam hade inte kunnat vålla sig själv större skada än vad talibanerna nu har gjort. Det är det största dråpslaget i historien mot islam, och det är islam själv som har åstadkommit det genom att utbilda och hjärntvätta terrorister från det de var småpojkar och drilla dem till att bli självmordspiloter med detta etablerade vanvett som följd. Världens aktier kommer genom detta inte att sjunka så mycket i botten som islams. Förnuftets heliga krig mot islams förtryck och vidskepelse har härigenom fått sin största seger hittills, och denna kris flyttar omedelbart fram våra positioner med många år. Fler och fler kvinnor kommer att vägra gå med slöja, fler och fler mullor och ayatollor kommer att bli mer och mer hatade och exponerade, och inget förnuftigt sinne kan efter detta mera ta islam på allvar. Något så dumt har inte ens kristendomen under sin 2000-åriga historia lyckats göra sig skyldig till."

Beträffande min planerade resa till Van, Kars, Trabzon och Samsun ville han inte direkt avråda mig. "Men just idag har nu talibanerna förkunnat heligt krig mot Amerika. Ju längre österut man kommer, desto större är risken att möta fundamentalister, och du vill fara längst österut i Turkiet. Det är säkert ingen fara, men det är heller inte roligt där. Islam är ingen rolig religion, och ju större den muslimska dominansen är, desto tyngre är livet, desto större är fatalismen, desto mer deprimerande är mentaliteten, och desto ensamare är man."

Han avrådde mig alltså indirekt, och jag lutade åt att avstå från företaget, mest då jag har problem med islam. Jag kan inte förlika mig med den religionen, och det känns inte rätt att med min inställning resa omkring i ett islamskt rike. Jag var en gammal grekisk hedning med sinne för logik och förnuft, och med den mentaliteten utgjorde islam dessvärre motsatsen. Kanske var jag orättvis, kanske att jag skulle ångra mig, men något sade mig att jag skulle få det roligare i Grekland, mitt absoluta älsklingsland i Europa utan konkurrens.

"Men låt oss nu tala om viktigare saker än de stackars förryckta talibanerna, nämligen din hälsa. Några problem sedan senast?"

Jag fick utförligt förtälja om min underbara resa till Ladakh och magplasket när jag kom hem därifrån med blödande diarréer i nio dygn och förkylning på det, så att jag inte sett någon annan råd än att genast fara ut och resa igen. Han bad mig noga beskriva symptomen och sade sedan:

"Det låter som en lindrig salmonella. Ja, man får sådant i Skandinavien i augusti. Du gjorde klokt som reste bort därifrån."

Han lyfte sitt glas, vi skålade med varandra, och han hälsade mig välkommen tillbaka till Europas största stad, Konstantinopel, det andra Rom, ett bättre än det första då det var grekiskt, och tillbaka till solen och Medelhavet och hela den odödligt levande grekiska kulturvärlden.

Och det underbara vädret gynnade oss denna gång och lovade med sitt strålande leende trotsa både Afghanistankrisen, hela det hysteriska islam och hela den timliga världen.

Hösten hade andats i min nacke i Sofia i Bulgarien, men den var nu långt bakom mig, och ännu längre bort befann sig problemen i New York, Pentagon och Afghanistan. Och jag ämnade inte söka mig i riktning mot dem heller.

Som kontrast berättade Ringo om sina märkliga upplevelser under den senaste fullmånen. Han hade hamnat på ett danshak med överkligt raffinerade omgivningar och god musik och njutit av tillställningen, tills han upptäckt att detta ställe mitt i Istanbul var en bögklubb. När han sökt sig bort därifrån till en krog blev han genast varmt omhändertagen av en abnormt vacker turkiska, som genast omfamnat honom, lovat honom guld och gröna skogar och förklarat sig ha väntat på honom i hela sitt liv med en sådan övertygande kraft att han nästan måste ta henne på allvar, när han kände hur hon i sin omfamning vände ut och in på alla hans fickor, drog ut hans kam ur bakfickan och stack in den igen, sökte efter innerfickor....

Jag förklarade för honom mitt problem med islam, att det inte skulle kännas rätt att med min attityd mot islam resa djupt in i Turkiet mot kanske fundamentalistiska mål.... Han förstod mig totalt. "Jag har aldrig kunnat diskutera med en muslim," sade han. "Islam är en enkelriktad väg, och jag tycker inte heller om blindgångare."

Vi förstod varandra.

7. Samtal i Konstantinopel.

Nästa dag tog mig Ringo med till delar av Konstantinopel som jag aldrig hade sett förut: den största moskén, en otvetydig helgedom bräddad med andakt och de vackraste glasfönster jag sett efter Chartres, gamla kupolbyggnader under restauration, ett handelscentrum under katedraltak som nu åter skulle fyllas med liv, universitetsparken och fantastiska tehus. Ringo är en kvalificerad konstfotograf med ett utsökt sinne för detaljer: han *skapar* bilder med att fotografera, så att det av en bild kan framgå flera bilder. Även hans färgsinne är utsökt, och han är expert när det gäller att fånga ljus, blommor och ansikten.

Min lunch med doktor Sandy blev av helt annat slag. Han ansåg att president Bush hade helt rätt i sin hårda linje fastän de flesta i världen anbefallde motsatsen, i synnerhet Dalai Lama. Afghanistans argument var att Amerika inte hade någon rätt att anklaga Bin Laden så länge Amerika saknade bevis. Alla de nitton brottsliga piloterna hade visserligen muslimskt ursprung, men de kunde mycket väl vara amerikaner och västerlänningar ändå. En av dem var bevisad tysk, och ingen hade haft en aning om vad han egentligen haft i tankarna.

"Det är inte bara islam som står inför rätta för detta," sade doktor Sandy. "Det är alla religioner och läror som systematiskt ägnar sig åt att uppsluka själar med hull och hår och göra dem beroende och livegna för livet. Det är alla läror som ägnar sig åt hjärntvätt. Det är all fanatism över huvud taget. Det är alla läror som *inte* säger till sina studenter: 'Studera allting kritiskt och acceptera ingenting som inte känns sant för er. Pröva allting, och acceptera ingenting som det inte finns belägg för.' Så resonerar alla förnuftiga religioner och läror, men nästan ingen av dem är behäftad med något sådant förnuft, och alla dessa står nu inför rätta och bör fördömas med dessa muslimska terrorister. Alla dessa terrormän som bevisligen var muslimer ger islam en outplånlig och kanske dödlig skamfläck, men det finns även kristna terrorister i Nordirland och Sicilien, det finns även kommunistiska terrorister i Kina och Nordkorea, det finns även andra terrorister i Burma och Vitryssland; och Saddam Hussein, Khadaffi och regeringen i Khartoum hör till exakt samma terroristgäng. De står alla inför rätta nu, och att få domen avkunnad och genomförd vore den största tänkbara välgärning mot hela världen."

Så talade doktor Sandy med en nästan Churchillsk svada, och det var ett nöje att bara sitta och lyssna till honom.

Som vanligt verkade Konstantinopel vilja ge det avskedsintrycket, att jag måste älska staden mer än någonsin. Ju mer man lär känna den, desto mer måste man älska den, för dess utsökta primitiva finess, för dess fantastiska blandning av Europa och

Asien, för dess uråldriga blandkultur, för dess bullersamma vänlighet, för dess specialiserade tekultur, som alltsammans gör Konstantinopel till den i sitt slag mest unika staden i Europa, så att den egentligen bara kan jämföras med Venedig. Konstantinopel var ju Venedigs moderstad, och bara i Venedig i Europa kan man finna något av just den särpräglade unikheter som särskiljer Konstantinopel från alla andra städer.

Kvällen tillbringades i Ringos sällskap. Han var fantastiskt underhållande och öste frikostigt ur sina erfarenheters djupa källor. Hans stora passion var kvinnor, och han tröttnade aldrig på att berätta om dem. En välskapt ung flicka kunde försätta hans hjärta i fullkomlig extas, och han berättade en dråplig historia från Athen.

För fem år sedan hade han varit tillsammans med en flicka i Plaka. De hade fått idén att i värmen klä av sig nakna, ta sig upp på Akropolis och tillbringa där en natt i älskog och trotsa alla staket och barriärer - Akropolis hölls ju stängt till kvällen, och ingen fick gå in i Parthenon ens på dagtid. Men Ringo och flickan tog sig över barriärerna och staketen och upp på byggnadsställningarna i Parthenon och inledde där gladeligen sin kärleksnatt. Vad de inte visste var att vakterna tittade på dem genom strategiskt utsatta bevakningsvideokameror. Allting filmades.

Naturligtvis var det vakternas plikt att komma och störa och avbryta dem. De togs på bar gärning och splitter nakna och togs in för förhör. Ambassaderna kontaktades. "Men vad gjorde ni där uppe egentligen?" undrade de pryda grekerna. "Vad tänkte ni egentligen på? Visste ni inte att det var förbjudet?"

"Men ni kunde ju se vad vi höll på med i era videokameror," sade Ringo. "Hade det inte varit bättre för oss alla om både ni och vi hade fått nöjet att få se oss genomföra det hela?"

Vakterna bjöd artigt Ringo och flickan på kaffe, och efter övlig överläggning med berörda ambassader släpptes sedan Ringo och flickan på fri fot. De kom dock aldrig mera upp på den nattens kärlekens höjder.

Under resans gång kommer jag att få upprepade anledningar att med nöje komma ihåg min samvaro med Ringo och kanske påminna mig en och annan lärorik konversation.

8.

Att lämna Turkiet bakom sig kändes som att lämna en sinnessjukdom bakom sig, ty så känns blotta närvaron av islam med dess kvinnoförtryck, krav på underkastelse och mentala hjärntvätt: som en påtvingad sinnessjukdom, som bara paralyserar människans initiativkraft. *Good riddance!*

Men Grekland var Grekland. Från kvällsavgången från Pithyon fick jag en hel kupé för mig själv, tills vi kom till Komotini. Där kom två herrar in, den ena ung och den andra gammal, och vräkte sig och började röka fastän det var en icke-rökar-kupé. Jag fick bereda den yngre plats med att avstå från min vilande ställning, varpå han i stället genast intog samma vilande ställning och slängde upp benen på sitsen medan han bolmade. Då var en protest på sin plats. De försvann snart.

Nästa sällskap var en familj på två omfångsrika kvinnor med en ung manlig släkting, och som alla greker tjattrade de på för det vildaste. Dessutom hade de skrymmande bagage, som de dock fick upp på hyllorna.

När vi senare samsades om att sträcka ut oss upptäckte jag att deras bagage ovanför mig läckte någonting, som jag fick i håret. Detta någonting var klubbigt, och jag hoppades det bara var honung eller något annat som kunde tvättas bort. Problemet kunde inte åtgärdas där med mer än att man höll god min och aktade sig för att vara under det bagaget, ty på den platsen blev det minst sagt klubbigt.

Tyvär kom tåget i tid fram till Thessaloniki, alltså alldeles för tidigt på morgonen, då allting ännu var stängt. Det var bara att slockna sittandes på en träbänk så länge.

På tåget Thessaloniki-Athen gjorde jag ett heroiskt försök att på toaletten försöka befria mitt hår från den äckliga klibbiga honungen. Jag hade aldrig haft ett sådant problem förut. Lyckligtvis var det bara honung. Det var tur att det inte var en dam som kommit i mitt ställe. Försök tänka er en välcoifferad ung dam med håret permanentat för minst en vecka, och så råkar hon ut för tågmedpassagerares läckande bagage som droppar grekisk klibbig honung i hennes hår. Man kan knappast tänka sig en mer prekär situation. Jag lyckades befria mitt hår från de värsta klibbigheterna, men mycket i skallen förblev klibbigt.

Sju timmar som vanligt tog resan till Athen, och det enda värt att omtalas på den vägen var att tåget fylldes av unga grekiska rekryter med det ansiktsuttryck som uttryckte de första omgångarna brittiska soldater som skickades ut i första världskriget. De flesta fick stå upp och trängas i korridorer och mellan vagnarna, så att man inte ens kom in och ännu mindre ut från toaletten. Kriget hade inte börjat ännu, men trängseln var redan svår.

Min nya värdinna på mitt gamla vandrarhem "Annabel" var från Washington D.C. Hon hade planerat göra en resa omkring i Indien, Nepal och Pakistan, men den resan hade naturligtvis helt kommit av sig. I stället satt hon som tillfällig värdinna på ett vandrarhem i Athen. Hon hade berörts mycket illa av de överväldigande händelserna i New York och kunde knappast se på TV längre. Hon var inte ensam. Mina goda vänner från Ladakh, Cacia och Clark, hade ju tänkt cykla upp genom Pakistan på Karakoram Road till Kashgar och vidare hela vägen till Sian och Kina. Även deras reseplaner hade grusats, och de väntade nu ut händelsernas utveckling från säkert avstånd på Nya Zeeland.

Men mest tänkte jag på doktor Sandy och Ringo i Konstantinopel. Doktor Sandy hade varit helt kategorisk och inte lämnat något utrymme för kompromisser. "Deras terroråd är så infernaliskt och ensidigt ont att det från början utesluter alla diskussioner. Det spelar ingen roll vem som gjorde det. De var muslimer, och det räcker för att kompromettera och infektera hela islam för alltid. Den religionen kan aldrig rentvå sig efter ett sådant dåd. Det spelar ingen roll hur mycket Arabien, Pakistan och Iran spelar med på Amerikas sida och försöker urskulda sig. De är ändå medskyldiga i samma sjukdom i egenskap av muslimska länder."

Ringo hade själv rest i Afghanistan och var mycket kunnig i den arabiska kulturen. Han var son till en andalusisk zigenerska och en tysk och talade både spanska och tyska flytande utom engelska och turkiska. Han var en utsökt musiker trots sin fingerlösa högra hand och var specialist på den arabiska musiken utom en utsökt konstfotograf med ett gudabenådat sinne för detaljer. Inte ens han med sina djupa insikter i österländskt väsen kunde på något sätt försona sig med den muslimska mentalitet som låg bakom det inträffade. "Jag har aldrig kunnat diskutera med en muslim. De är körda från början i enkelriktad riktning, och det är omöjligt att få en muslim bort från hans envisa blindgång."

Fritänkaren har ibland kritiserats för sin ganska hårt befästa grundläggande kritiska inställning mot Islam. Det inträffade lär knappast få oss att mjuka upp vår ståndpunkt.

9. Arkeologisk helg i Grekland.

Det var så fullt på vandrarhemmet att man nästan inte fick plats. Mitt rum hade sju sängar, men där låg åtta personer. Den åttonde, en japan, låg på soffan. I korridoren (mellan vårt rum och badrummet) låg ytterligare fyra personer på

madrasser på golvet. Hellre än att vägra någon nattlogi beredde mitt sympatiska vandrarhus "Annabel" plats åt gästerna på golvet. Jag hade tur som över huvud taget fick en säng.

Detta innebar också ett sprudlande sällskapsliv på "Annabel" med full rulle hela natten. Om och om igen visade grekisk television tisdagens skräckscenario med 'The Twin Towers' där först det ena inhöljdes i svart rök, när så plötsligt det andra flygplanet brakade in i det andra. Detta visades om och om igen med dramatiserande musik till, man fick även se hur skyskraporna kollapsade som korthus och den 400,000 ton tunga eldhärjade bråten efteråt med fortfarande mer än 5000 människor saknade och endast 200 lik hittade och definierade – men allt detta struntade de glada unga gästerna på 'Annabel' i. Det var oviktigt. De struntade blankt i president Bushs billiga krigsretorik och talibanernas förryckta vansinneshysteri - båda dessa världar var absurda och ovidkommande. Det enda väsentliga var den grekiska skönhetsvärlden.

På fredagen for jag ut till Delfi. Det är 25 mil dit från Athen, resan hade planerats väl, jag tog tåget till Levadia, men sedan blev det torsk. Ett kanadensiskt ungt par från Montreal var i samma situation. Vi väntade i två timmar på bussen som aldrig kom. Sedan nödgades vi dela på en dyr taxi (7000 drakmer) för att alls komma dit. Kanadensarna hade varit hågade att ge upp, när jag övertalade dem att ge taxin en chans.

Naturligtvis blev det en oförglömlig upplevelse. Delfi ligger högt över havet, och man kan se den Korintiska viken därifrån med hamnstaden Itea. Det är egentligen närmare till Delfi från Patras än från Athen och med bättre kommunikationer dessutom. Vi kom fram halv 2 (efter två timmars tågresa, två timmars väntan i Levadia och en halv timmes taxiresa) och hade då några timmar på oss att "göra" Delfi innan returbussen skulle gå klockan 4. Det gällde att ligga i, för i Delfi finns det mycket att se, och arkeologiska muséet hann stänga klockan 3 innan man hann fram dit.

Delfi var under 800 år världens centrum och kallades i det klassiska Grekland för "världens navel". Det var Apollons och Athenas särskilda sanktuarium oberoende av andra stater (tills det blev ockuperat), och dess storhetstid som Hellas ledande orakel varade ända tills den romerske generalen Sulla kom hit och plundrade stället 86 f.Kr. och satte det under romersk skattelagstiftning. Delfi var även platsen för de "Pythiska spelen", en variant av de olympiska spelen, som hölls här vart fjärde år från år 586 f.Kr. Hit kom både Orfeus och Oidipus, Alkibiades och Nero och tävlade och utmärkte sig, men Nero plockade med sig 500 skulpturer härifrån. Även Alexander den store kom hit och utkrävde ett orakelsvar av den pythiska prästinnan med sådant eftertryck, att oraklet utbrast: "Du är oemotståndlig!" Det orakelsvaret nöjde sig Alexander med och drog därifrån.

Nedanför själva vägen ligger själva det antika Delfi med det runda Athenatemplet och andra ruiner. Ovanför vägen ligger det stora Apollontemplet (i ruiner), där ovanför den alltjämt fungerande amfiteatern, och högst upp arenan, som är märkvärdigt väl bibehållen.

Det var en märklig upplevelse att äntligen lyckas komma hit efter alla dessa år - det var 12 år sedan mitt första Greklandsbesök, och det var mitt 18-e besök i Athen och Grekland. Det var hög tid att jag nådde fram till Delfi.

Trots Rom så fungerade oraklet ända fram till 300-talet. En av de sista gästerna som kom hit för att få råd var kejsar Julianus 'Avfällingen'. Han fick då det mycket vemodiga beskedet: "Apollons tempel ligger i ruiner, Kastaliakällan har sinat, och vi som lever här får tigga för att överleva. Hur kan du vänta dig något orakelspråk mera under sådana miserabla förhållanden?" Kristendomen hade gjort sitt segertåg över världen och lämnat de flesta hedniska tempel i ruiner och blottställda. Några årtionden senare stängdes Delfi helt sonika av kejsar Theodosius, all verksamhet där

förbjöds, och efter Theodosius kollapsade det romerska imperiet definitivt för alltid. Det hade kanske varit bättre att låta oraklet få överleva.

Man hade tur i dessa dagar, ty det var 'arkeologisk helg', vilket innebar att det var gratis entré till alla arkeologiska begivenheter. Naturligtvis passade man på tillfället och begav sig upp till Akropolis i ottan, där jag inte varit på tio år. Man behöver ju inte besöka oföränderliga platser så ofta. Dock var det tillfredsställande att se, hur reparationsarbetena på Parthenon hade framskridit. Hela den norra väggen var nu fullbordad, och det återstod bara södra väggen och taket. Sedan återstod allt det andra. Arbetet går maximalt långsamt då det drives av FN, som ju pumpar in pengar till projektet så länge det pågår.

Under dagen tog jag bussen ut till det undersköna Kap Sounion, Attikas sydspets, med ruinerna av Poseidontemplet högst upp på klippan med två kvarvarande kolonnader och med världens dyraste grekiska restaurang strax nedanför - den enda på stället, den hade alltså monopol, och naturligtvis var den fullbesatt på detta mycket torra och nakna ställe.

Men omgivningarna var hur underbara som helst med det stora knallblåa havet, de fantastiska klippöarna, det makalösa templet och de vita båtarna som skummande simmade runt omkring, och det var ett nöje att dröja kvar där så länge som möjligt. Det hade varit ännu roligare om man haft råd med maten.

Man kom tillbaka till Athen lagom till kvällen för att göra ännu ett försök upp mot Akropolis före skymningen. Jag var väl den sista som släpptes in före stängningen. "Skynda på bara," sade de.

Så man fick ännu njuta av Akropolis, Parthenon och Erekteion i dess vackraste belysning innan ännu skymningen hade gått för långt. Det var fullkomligt idealiskt och kunde inte bli vackrare, och det var svårare än någonsin att slita sig därifrån.

Men vad hände? Plötsligt hördes det missljud. Det kom från Herodes Atticus-teatern nedanför sydslutningen. Det var hard metal megadecibel som test inför en konsert. Det var rena jordbävningen och världens hemskaste oväsen med bara falska elgitarrer och bombarderande trumbatterikrevader. Hur kunde sådant tillåtas så nära Parthenon? Vilde de skaka sönder världens vackraste tempel efter att i tjugo år ha arbetat på restaureringen av dess nordvägg? Jag förstod det inte.

Här är en ny sorts barbari i form av den grovaste musikoväsenhjärntvätt typ Megadeath, Iron Maiden, Hard Metal, Tecno, och allt vad sådant heter - hjärndödande monotoner för högsta tänkbara volym enbart för oväsendets egen skull. Det var lika outhärdligt som oacceptabelt, särskilt på en plats som Akropolis.

10. Afghanistan

Jag hade planerat att besöka Epidauros, men min infektion gjorde det omöjligt. Efter en ohygglig natt var det enda att göra att vila, äta upp sig, ta det lugnt och inte på något sätt riskera att förvärra situationen. Infektionen hade kommit under tågresan från Konstantinopel till följd av det konstant 30-gradiga vädret natt och dag, min konstitution är inte gjord för sådant, och i Delfi hade situationen förvärrats. Vad jag mest av allt måste undvika var att sitta instängd och orörlig i tåg eller buss i många timmar, som jag gjort de senaste fyra dagarna.

Med min värd talade jag om vandrarhemssituationen i Athen. Många små hotell och vandrarhem hade fått stänga efter jordbävningen för två år sedan, då det uppstått skador som inte kunnat passera den årliga gästhusbesiktningen. Därför fanns det ytterst få billiga vandrarhem kvar i Athen - Annabel (2000 för en säng i sovsal med sju sängar) var kanske det enda.

Men ett större problem var alla de kriminella elementen - drogförsäljare från Albanien och Ryssland och arabländar mest av allt. De hade råd att betala och togs

därför gärna emot medan fattiga backpackers inte hade råd att betala. Ett resultat av drogsamhället med drogliberaliseringen som aldrig diskuterats är de absurda sociala orättvisor det leder till – förslavarna belönas och blir miljonärer, medan hederligheten konkurreras ut och blir utslagen.

President Bush höll sitt stora tal i Washington med moralisk uppbackning av Tony Blair. Talet fick kommentarer som, "i ett slag har Bush förvandlats från en ansvarslös cowboy till en världsledare." Detta är sant, och det är underbart. Visserligen var talet inte skrivet av presidenten själv, ingen president i Vita Huset har skrivit sina egna tal efter Kennedy, utan presidentens vän Mike Gerson skrev talet efter att han konsulterat Shakespeare och Churchill. Men talet tog skruv och kommer att gå till historien, och detta är det viktiga. Bush har fått hela världen med sig i sitt vältaligt predikade korståg mot terrorism, och det är bara att önska honom lycka till och sluta upp vid hans sida. Arabmiljonären Osama Bin Laden har utpekats som världens störste skurk med sitt terrororganisationsnätverk kallat Al Qaeda, som metodiskt inriktar sig på att ge nådastötar åt alla demokratiska strukturer och stödja terrorregimer som talibanerna, Saddam Hussein, Khadaffi och Khartoum. Min uppfattning är att detta korståg inte kan misslyckas, då dess moraliska odds är 100-procentigt självklara. Ett sådant övergrepp som attacken mot Twin Towers i New York med offrandet av mer än 5000 oskyldiga människors liv, som visar ett totalt förnekande av allt människovärde, kan bara jämföras med nazismens värsta omänskligheter och måste bekämpas som en vidrig farsot eller vådeld tills den är utsläckt, och det råder ingen tvekan om utgången. Inte de mest långsökta förklaringar och ursäkter i världen kan på något sätt rättfärdiga den kallblodigt överlagda attacken mot helt civila mål i New York.

Vad svarar då talibanerna? De säger att de gärna skall överlämna och ställa Osama Bin Laden inför rätta om hans skuld kan bevisas. De tar alltså för givet att hans skuld inte kan bevisas. Samtidigt hotar de: "Om Amerika angriper Afghanistan är det alla muslimers plikt att döda amerikaner och alla som hjälper dem. Alla som hjälper fienden eller spionerar för dem eller ens sympatiserar med dem måste enligt Islam förgöras."

Samtidigt beklagar de att 6000 människor dog under attackerna men anklagar Amerika samtidigt för att ha begått liknande skändligheter i Japan, Vietnam, Jugoslavien, Korea, Irak och Palestina utom många andra länder. Deras ambassadör i Pakistan, Abdul Salam Zaeef, kom också med påståendet, att 4000 judar som brukade arbeta i World Trade Center "råkade" den 11 september vara borta därifrån. Detta märkliga påstående insinuerar att attacken skulle ha varit iscensatt av israeliter och till och med amerikanska krafter bara för att skaffa en förevändning för att angripa Afghanistan. Detta motsägs av att alla de 19 flygplanskaparna var muslimer och stod i kontakt med Bin Laden dagarna före attacken. Detta är Amerikas bevis, som talibanerna tydligt vägrar att acceptera som sådant.

Sista ordet borde kanske ges åt gamle kungen av Afghanistan, 87 år gammal i exil i Italien sedan 1973, då han störtades av sin brorson efter 40 år som konung, vilket inledde den onda cirkeln av inbördeskrig i Afghanistan, varunder alla mänskliga rättigheter gick förlorade och i synnerhet kvinnornas, vilken destruktiva utveckling kulminerade med att talibanerna kom till makten i Kabul. Strax efter utvisades Bin Laden från Arabien och inledde då genast sin nya verksamhet i Afghanistan.

Kung Muhammed Zaref Shah säger, att talibanernas regering är olaglig och självutnämnd och inte har någon förankring hos folket, och att enda sättet att åtgärda Afghanistans problem är att börja med att få bort talibanregimen. Afghanistan var faktiskt demokratiskt fram till 1973, fria val förekom, det var ett helt neutralt land, och kungen vill nu upprätta en exilregering. Hans ord väger tungt genom sitt lugna

och mogna förnuft. Han känner onekligen sitt land bäst och lyckades hålla det neutralt utanför det andra världskriget.

11.

Förlåt nu att jag måste kritisera EU, men det hör ju liksom till när man har möjlighet att närmare skärskåda hela Europa att även tillkalla någon uppmärksamhet på dess mindre lysande sidor.

Dessa är inte minst framträdande i Grekland. Redan i Tyskland konstaterade jag att allt var första klass med inget utrymme för något annat. Detta kallar socialdemokrater för socialdemokrati, men den betänkliga konsekvensen av att slopa andra och tredje klass och förtränga och omöjliggöra deras existens är, att de även blir uteslutna från den enda första klass som blir kvar i ett elitsamhälle utan överseende med fattigdom. Denna trend är dominerande och skräckinjagande i hela Europa.

Ett symptom är att fler och fler inte har råd att leva i Europa. De reser till länder som Indien och Thailand, där de kan leva billigt och där de hoppas på beständigt uppehållstillstånd. Det säger sig självt att många av dem slutar som mänskliga vrak i en eller annan form som har förlorat sina rötter.

Vad är det för ett samhälle som gör det omöjligt för sina samhällsmedlemmar att klara sig om de inte ger hela sin tid till enbart arbete så att de inte får någon tid över att leva? De flesta anslöt sig till EU för att de trodde det skulle löna sig, att livet skulle bli billigare, och så vidare. Det blev tvärtom. Den hysteriska standard-uppskrivningen enligt tyskt-amerikanskt mönster har gjort livet inom EU dyrare och svårare för det stora flertalet.

Fler och fler finner det omöjligt att leva inom EU då EU sparat ur genom sin egen ambition och girighet. Det hade inte behövt gå så. EU var bara bra före EMU. Och den stora frågan är: kan denna betänkliga utveckling vändas i konstruktiv riktning, eller måste det bli värre?

Skräckscenariot vore ett genomgående första-klass-samhälle med en lavinartat växande billig slavarbetarbefolkning i form av illegala invandrare från främst muslimska länder. En sådan trend har ständigt blivit allt starkare ända sedan EU konsoliderades genom Tysklands återförening 1990, och den trenden och utvecklingen är allt annat än sund.

Denna trend måste tyvärr även affektera det dagliga livet. Som resenär i Grekland märker man det bland annat på de utdöende billiga restaurangerna och vandrarhemmen. Det räcker med att en årligen återkommande inspektör med direktiv från EU hamnar i en gammaldags trevlig restaurang och noterar vissa bristfälligheter i köket och säger: "Det här och det här måste åtgärdas." Han har sina direktiv, han har betalt för att sköta sitt jobb, och han gör bara sin plikt, tror han. Men resultatet av hans utlåtande är, att restaurangen inte har råd att åtgärda vad han föreskrivit, således inte får fortsatt licens och måste stänga.

I stället kommer det upp dyra hotell, hamburgerbarer för skräpmat, "*fast food*", världens ohälsosammaste mat som folk under stress sätter i sig för att tillfälligt åtgärda sina hungerkänslor, medan allt gammalt försvinner och ersätts av en dagsländeskräpkultur med det tillfälliga konsumtionssamhällets kortsiktiga behov som enda inriktning. Detta är baksidan av EU.

Förr kunde man i Grekland år efter år gå till sin stamrestaurang och vara säker på att den alltid var likadan, alltid träffa samma kyparkompis och alltid kunna äta sig tillfredsställd för ett billigt pris. Detta försvinner mer och mer i Grekland, och det är EU:s fel. I stället för grekisk traditionell vardagskultur möts man mer och mer av en steriliserad första-klass-standardisering efter tyskt mönster enligt tysk ordning,

där lakan för natten på ett vandrarhem kostar 150 drakmer extra, allt för att göra resenären och gästen sur.

Bland mina medresenärer i Grekland visade kanadensarna den bästa energin. Ett par, far och son, kutade omkring med mig i Delfi, hade varit vid Kap Sounion och åkte nästa dag ut till Aegina. De bodde på mitt ställe, och jag blev god vän med dem, särskilt med den unge sonen, som fått sin bil stulen och därför tänkte leva billigt ett halvår först i Grekland och sedan i Indien, dit han skulle komma som nybörjare, varför han var tacksam och glad för alla tips han kunde få av mig. Ett annat hurtigt kanadensiskt par dök upp bland alla somalier, bulgarer och makedonier på mitt vandrarhem i Patras.

Där träffade jag också min skotske vän målaren från i våras. Vi hade en nöjsam eftermiddag tillsammans i det 36-gradiga vädret, i vilket man ändå inte kunde göra någonting, och talade hjärtligt illa om hela världen och EU. Vi såg båda fram med fasa emot Eurokonverteringen i hela Europa vid årsslutet. "Alla ser fram emot det med stora förväntningar," sade han, "men alla kommer att förlora på det. Det är alltid så: alla penningväxlingar måste innebära förluster. Och sedan när det är gjort blir alla besvikna och arga, medan det inte finns någon möjlighet att vända tillbaka." Även Afghanistankrisen, menade han, kunde bara leda till skada för hela världen. Han visste att berätta att USA redan inlett bombningar mot civila mål i Afghanistan. "Ryssarna var där i tio år," sade han, "och det enda de vann på kuppen var resultatet av överdriven risk roulette."

Vi kom fram till, att det enda stället i världen man fortfarande kunde bege sig till och vara viss om att där finna frihet och oanade möjligheter, var Sibirien. Han berättade, att de där nyligen någonstans bortom all ära och redlighet hade funnit ett av alla myndigheter för länge sedan bortglömt mentalsjukhus. Alla läkare och vårdare var spårlöst försvunna sedan ingen vet när medan bara patienterna fanns kvar, fullständigt bortglömda och vansinniga hela bunten: hela civilisationen i ett nötskal.

Det var bara 36 grader i Patras medan det hade varit 40 i Athen, men nu började äntligen svalkande vindar blåsa från väster. Min infektion hade troligen helt varit en följd av den extremt överhettade väderleken, de sista dagarna i Athen hade jag varit helt stukad, medan det började bli bättre nu med de svalare fläktarna. Min morgon i Patras hade jag kunnat tvätta bort allt var ur såret och för första gången på fyra dagar kunnat gå obehindrat igen, så det gick i rätt riktning.

Kaféet i busstationen var helt fördärvat efter renoveringen. Den fantastiska trivseln och charmen där var helt bortsopad med införandet av EU-standarderna, och priserna var därefter: man kunde aldrig ta sig en kopp kaffe där mera. Förr fick man alltid ett glas vatten med det goda billiga kaffet. Inget vatten mera, och kaffet, serverat i standardiserad plastmugg, smakade pyton.

Det enda som lönar sig är oföränderlighet. Med en stabil oföränderlighet som bas kan man utveckla och bygga upp vad som helst. Den minsta förändring måste innebära rubbning och kris. Den kan vara övergående, men den kan också ha bestående skadliga effekter. Det vet man aldrig innan, och därför är all förändring ett risktagande. Vanligen blir resultatet av en förändring mer negativt än positivt, varför man just därför försvarar den med dess positiva resultat och förtränger det negativa. Därigenom kan världen ständigt förändras till det sämre - med några få positiva förbättringar på vägen. Dessa har ensidigt framhållits av historien, medan de bestående ruinerna av det förflutna alltid skall vittna om den högre sanningen, att det inte behövde ha gått så.

12. Brindisilektionen.

Det förekom en berömd 40-talsfilm med James Stewart som hette "Livet är underbart", på engelska "*It's a Wonderful Life*" gjord av sicilianaren Frank Capra. Det handlade om James Stewart som i desperation skulle begå självmord, därtill tvingad av den hårda kapitalistiska utvecklingen, när en gammal ängel kom till honom och visade honom vad det skulle bli av hans stad om han gav upp. I denna "nya sköna värld" fick man då bland annat en modern restauranginteriör: skrällande öronbedövande oväsensmusik, TV-hjärntvätt som alla glodde sig paralyserade på, den som inte hade mycket pengar blev brutalt behandlad och utkastad, fina flickor kunde inte göra karriär om de inte lät sig mutas till extraknäckande fnask, restaurangens interiör var helt charmlös i bara plast och metall, och hela stadens dominerande kultur var som i Las Vegas: ensidig hypervulgaritet till kapitalismens lov, pris och ära. Alla som inte inordnade sig i detta system var utslagna för livet från början.

Så verkar EU dessvärre bli genom EMU. När Euron väl är genomförd nästa år och de tyska bankerna fått triumfera kommer troligen baksmällan: folk börjar inse att de blivit lurade, de inser smärtsamt vad de förlorat och gått miste om, och hela antiglobaliseringsrörelsen får en medvind med oöverskådliga följder.

Alla gamla goda restauranger med trevlig miljö i Brindisi hade nu stängt och försvunnit. Kvar fanns bara hamburgerbarer och pizzerior med ensidig giftig skräpmat. Ville man in i en bank för att växla pengar fick man inte ta några väskor med sig in. Jo tack, lämna bara allt ditt bagage utanför banken på gatan och ta god tid på dig inne i banken att göra dina ärenden medan ingen ser vart ditt bagage tar vägen! Inget växlingskontor i Brindisi växlade grekiska mynt längre - de skulle ju alla avskaffas nästa år ändå. Tyckte man inte om detta samhälle var man terrorist. Och så vidare. Jag och skotten hade talat mycket om detta i Patras. Dumt nog hade jag lämnat Patras och Grekland bakom mig. Det är samma sak varje gång. Bara att lämna Athen utlöser alltid en överväldigande kris och känsla av förlust.

Det bristfälliga välkommandet i Brindisi jämte den långa infektionskrisen och saknaden av Grekland gjorde som vanligt att hela resan kändes förfelad och man bara ville hem igen. Ändå var det bara att fortsätta. Och bara för att slippa Brindisisyndromet reste jag till - Lecce.

Det var ju en repris från i våras, men i våras hade jag saknat kamera. Nu kunde jag i lugn och ro fotografera den magnifika domkyrkoplatsen från olika vinklar och dessutom inträda i katedralen - i våras hade den varit stängd.

Sedan vidtog restaurangjakten. Jag träffade ett holländskt par som också haft svårt för att finna något ätbart ställe i staden, så de kunde lika litet hjälpa mig som jag kunde hjälpa dem.

Slutligen rådgjorde jag med en polis som skickade mig till en utsökt trattoria på Via Delfino, där jag föll för frestelsen av en "*Penne all'arrabiata*", "de ursinniga makaronerna", som var som gjorda för mitt humör. Till detta beställde jag en halvliter vin som såg ut som en helliter - det måste ha varit minst 750 cl, men jag tackade bara och tog emot och hade en ljuvlig middag som åter fick mig att äntligen känna mig hemma och välkommen åter till Italien.

Naturligtvis kom jag i samspråk med hela köket. De hade ju aldrig sett en svensk förut. En vacker dam ville veta om jag var Skytt? Nej. Fisk? Nej. Kräfta? Nej. Vattuman? Nej. Vadå då? Jungfru. Nej, sade hon, omöjligt! Vad som helst men inte Jungfru!

Stämningen var den bästa tänkbara där på stället, så det var synd att bryta upp, men vad kunde man annat göra när halvlitern vin var uppdrucken och taget väntade?

Den långa tågresan beredde inga äventyr, men på färjan över till Messina var allting kaos, ty serveringsbaren fungerade inte som den skulle. Det fanns inget kassabiträde, varför de två gubbarna i baren måste sköta allt ensamma, och det gick inte så bra. Tydligt var det rusningstid dessutom, så kön sträckte sig över hela fartyget, och de flesta måste ge upp hoppet om att alls hinna fram till kassan innan färjan lade till på andra sidan. Naturligtvis blev då många köande uppretade, det uppstod klassiska italienska temperamentsutgjutelser, i synnerhet när stackaren vid kassan dessutom måste ingripa när espressoapparaten plötsligt gick sönder....

Ändå var det en tröst att uppleva denna gamla slitstarka färja igen, där allt var i gammal god stil: en riktig landgång för att komma ombord, riktiga röksalonger med riktiga däckstolar att sitta i, riktiga promenaddäck som gick runt hela skeppet, och genuin inredning med bara träpaneler överallt: ingen plast eller annan sterilisering här inte. Allt var äkta och mänskligt och billigt och charmigt.

Domenico hade sagt i telefon att det var hett även på Sicilien, men vädret över Messina var molnigt och disigt, jag hade frusit under natten och troligen ådragit mig en liten förargelseväckande förkylning; men under dagen på väg till Palermo klarnade det, och Palermo var molnfritt. Att vandra iväg upp till Via Antonio Vivaldi under den stekande solen med några ton bagage tog sina 45 minuter, men risktagandet lönade sig ännu en gång: Paola var hemma, jag blev väl emottagen, konvalescensen inleddes genast, och framför allt kunde jag se fram emot att få tvaga mig ren och kanske rentav sova ut.

På eftermiddagen ringde Nino och gratulerade mig till 50-årsdagen för 18 dagar sedan. Det lät som ett skämt. Jag var gammal och trött men levde ändå som en 30-åring. Men Brindisiläxan hade lärts: trots tröttheten, infektionen och ålderdomen var det bara att fortsätta.

13. Hos Edith Wharton i Palermo.

Paola var tyvärr inte frisk. Hon hade efter en semester i Grekland i augusti drabbats av en förkylning som satt sig i lungorna, och hennes bronkit var så seglivad, att hon ibland måste ha syrgas, för att alls få tillräckligt syre. Hon stannade hemma från arbetet och låg mest i soffan och tittade på TV medan hon långsamt återhämtade sig.

Hennes mor kom ner på besök, som jag inte sett på nio år. Hon hade plötsligt blivit vacker, vilket hon inte brukade vara, då hon var en tämligen robust tant. Men kriser och makens bortgång hade fått henne att tackla av och förlora alla onödiga kilon, och plötsligt hade hon vid 70 år blivit vacker. Hon mindes min far mycket bra, som var mycket här under 80-talet, och vi hade mycket att prata om när det gällde gamla minnen.

Min infektion började också kännas påfallande bättre. Jag vet inte var det var som jag stötte mitt smalben mot en klippa, då jag inte märkte det själv förrän något började svida innanför byxan, varpå jag drog upp byxbenet och konstaterade ett till synes ytligt och ofarligt sår. Jag struntade i det, och i Delfi kutade jag omkring överallt och ignorerade fullständigt att såret började ilskas mer och mer. Efter Kap Sounion var det definitivt infekterat, och jag fick inställa den planerade utflykten till Epidauros, då det inte längre var möjligt för mig att röra mig obehindrat.

Det var med all sannolikhet den höga temperaturen som gjorde att såret blev fatalt - när det är mycket varmt vill sår inte läka sig, och temperaturen omkring Athen var 40 grader. Infektionen hade redan förföljt mig ut ur Grekland och ända till Palermo och blev endast mycket långsamt bättre. Jag var tvungen att vila benet, om det inte skulle bli värre igen, och Palermo erbjöd nu det rätta tillfället - jag kunde sitta inne och läsa och skriva hela dagarna om jag ville. Infektionen var fortfarande

såpass allvarlig att jag måste ha den under regelbunden uppsikt och hela tiden tvätta det svårt varade såret, som aldrig ville sluta avge blod och var och vätskor i visserligen små men oblidkeliga mängder. Den klaraste förbättringen var att det inte sved alldeles ohyggligt längre. I Athen hade det ibland gjort så ont att jag nästan blivit galen. Jag hade aldrig haft en sådan infektion förut.

En ljuvlig natts sömn på en god middag gjorde susen, så att jag nästa morgon vågade ge mig ut på en utflykt till mitt älskade Cefalú, som jag inte sett på fyra år.

Det noterades till min stora bedrövelse, att den traditionella serveringen vid Palermos station hade likviderats och ersatts med McDonalds, hamburgersservering, pizzeria och annan ohälsosam skräpmat till dånande oväsensmusik. Dessutom hade stället försetts med luftkonditionering, så att man började frysa så fort man kom in. Det var nog för att till och med avskräcka skandinaver, som huttrande måste lämna stället efter fem minuter för att ändå föredra de 25-30 graderna utomhus. Till och med Palermo hade alltså fallit för den tyska EU-första-klass-standardiseringen. Till och med de gamla vänliga och personliga kyparna var utbytta mot opersonliga robotsflickor, som tydligen anställts bara för sin barbie-look.

När jag gick upp på Cefalúklippan konstaterades även där bedrövliga förändringar: taggtråd och stålstaket överallt. Det fattades bara att man måste betala inträde för att få utföra det digra arbetet att klättra upp till toppen. Lyckligtvis slapp man åtminstone det, så att man motiverades till företaget, men man fick finna sig i att låta sig ledas mellan stålstaket och taggtråd nästan hela vägen upp.

Ej heller kunde man längre kosta på sig en anständig lunch i staden: på fyra år hade priserna fördubblats. Detta var dock inte EU:s fel utan bara en följd av turismen.

Ändå blev utflykten angenäm. Men hur länge skall denna utveckling mot ständigt värre sterilisering, standardisering och avhumanisering få fortsätta? När skall mänskorna äntligen säga stopp? När ska de genomskåda den hårda skvalmusikens intighet, som används som publikhjärntvätt på alla offentliga ställen; när skall de protestera mot att alla priser ständigt blir dyrare trots EU, som lovade motsatsen, så att ingen längre har råd att äta ute och alla trivsamma matställen måste stänga; - när skall det mänskliga, med trivsel, värme och medkänsla, äntligen få triumfera över allt det ständigt alltmer lönsamma och tilltagande omänskliga, med kapitalistisk hets, drogpsykos och sjuklig stress, som tillåts dominera världen utan protester?

Paola var helt överens med mig. Hon betecknade alla offentliga luftkonditionerade ställen som lunginflammationshärdar, och hon hade sannolikt fått sin infektion just på ett sådant. Men hon var mycket bättre min andra dag i Palermo och hade redan börjat forsa iväg på sin temperamentsfulla svada som vanligt, och det blev ett nöje att åter få njuta av hennes uttrycksfulla italienska.

Jag fullbordade läsningen av romanen *"The House of Mirth"* av Edith Wharton, en roman som filmatiserats med Gillian Anderson i årets kanske bästa film, men romanen var ännu bättre i sin utomordentliga konsekvens av utsöktaste ädelhet hos en kvinna. Det var länge sedan jag kunde njuta så av en roman. Den är så ytterst känsligt skriven, att man måste läsa den med största möjliga långsamhet för att inte gå miste om en enda värdefull nyans, så att man bör begränsa sig till två kapitel om dagen. Därigenom tar den totala romanen (250 sidor) två veckor att läsa, men den kan tänjas ut, man kan läsa den ännu långsammare, och sedan måste man då och då läsa om den.

Den är bättre än filmen genom det som skiljer den från filmen. Av nödvändighet har filmen gjorts mera dramatisk, och den ger i viss mån publiken den uppfattningen att hjältinnan Lily Bart själv ställer till det för sig genom att spela kort med penninginsatser. Men hon spelar bara bort 300 dollar och betalar skulden. Det framgår inte ur filmen. När Gus Trenors lovar hjälpa henne ekonomiskt har hon

ingen aning om att han använder sina egna pengar, inte hennes, för sina spekulationer på börsen. Först när han misslyckas med att förföra henne går sanningen upp för henne, och hon har sedan ingen annan livsmålsättning än att göra rätt för sig. Hon är alltså ännu renhårigare i boken än i filmen.

Ej heller hittar Lawrence Selden någonsin de kärleksbrev till honom från hennes väninna som Lily kunnat använda för att rädda sig själv, som hon kastat i hans spis. Ej heller begår hon överlagt självmord. Hon tar en överdos väl medveten om riskerna men tar risken bara för att hon vet att hon inte kan sova annars, och hon behöver ingenting bättre än att få sova ut...

Det är alltså ett antal detaljer i boken av stor väsentlighet som filmen har missat. Romanen är unik i den amerikanska litteraturen för sin (i Amerika) ytterst ovanliga extremt höga grad av ädelhet, finkänslighet och finess, för sin ytterst säkra, behagliga och vackra stilism och för det fantastiska kvinnoporträttet av Lily Bart, en hjältinna som bara kan jämföras med Anna Karenina men utgör en högre utveckling av hennes väsen. Anna Karenina hade egentligen bara sig själv att skylla, men Lily Bart är fullständigt oskyldig till sitt öde, som bara vållas av ansvarslost skvaller uppkommet genom en småaktig väninnas missförstånd. Lily Bart kan rädda sig på flera olika sätt, inga dörrar är stängda för henne, men hennes oförgångliga storhet ligger däri att hon vägrar att göra det av den anledningen att det är mot hela hennes väsen att göra sig delaktig i den skyldiga småaktighetens oförnuft och ynkedom. Hellre dör hon och räddar sig därmed åt evigheten som en av litteraturens fullkomligaste kvinnor.

Med min målare i Patras diskuterade vi det faktum att 1900-talet knappast producerat en enda klassisk målare. Vi var överens om vissa erkännanden av Utrillo, Vlaminck och Chagall men var eniga om att de två största och skickligaste, Picasso och Dali, båda hade sparat ur. Han kände ett antal konstnärer som var framgångsrika och sålde sin konst för miljoner genom hård marknadsföring även fast det var skräp och nonsens, men detta citat bör noteras:

"Jag arbetar hellre hela livet i fattigdom och obemärkthet om jag bara får leva för att få skapa riktig konst, ty endast äktheten hör tidlösheten och evigheten till, medan all er futtiga skrotkonst och fuskverk bara är fluglortar till för att omedelbart sopas bort och försvinna inför sanningens tidlöshets ofrånkomliga evighetsvärdering."

Kvalitet är allt. Marknadsföringsbarhet, säljbarhet och framgång är ingenting.

14. I krigets Palermo.

Amerika hade redan sänt specialtrupper till Afghanistan. En italiensk tidning hade som rubrik: "Bush skickar sina Rambos till Afghanistan." USA tycks helst vilja ha det till ett Rambokrig. Specialstyrkor som tränats för nattstrider, elittrupper som tränats för blixttackor i ökenterräng, extraordinarie specialister som tränats för att slå till hårt och genast försvinna - det liknade invasionen i Somalia för en del år sedan - cowboysarna kommer.

Dock påminde stämningen inför detta krig mycket om Falklandskriget 1982, som ju blev ganska kort gudskelov. Samma fräcka övertramp från en galen diktaturmakts sida, samma extremt otillgängliga förhållanden, samma sorts utmaning, och det kriget slutade ju faktiskt snabbt med diktaturens undergång och en seger för demokratin. Måtte det gå likadant i Afghanistan.

Paola var dock mycket kritisk mot Bush och Amerika och karakteriserade Bush som en dum fyllbult, som man därför kunde vänta sig det värsta av, exempelvis vanvettiga övergrepp och misslyckanden och biologisk krigföring. Det senare vore det värsta skräckscenariot av alla: terroristerna mot New York visade att de fullkomligt förnekar allt människovärde, och just sådana typer skulle kunna med att

kriga biologiskt. För sådana som mördar i Guds namn är ingenting heligt och allra minst människan eller livet.

Till lunch på söndagen hade vi Paolas och Carlos mycket goda grekiska vänner, som talade flytande både italienska och grekiska. Naturligtvis pratades det mest om Grekland. Jag fick mysteriet med det stora okända Apollotemplet i Vasses löst - jo, det existerade verkligen, fastän det inte fanns på kartan. Det är ett jättelikt tempel ovanför Pirgos och Olympia, mycket svårtillgängligt, av nästan Parthenons dimensioner. De gav mig även andra utomordentliga tips på okända fantastiska ställen på Peloponnesos. Fastän de är greker och har bott i Grekland i hela sitt liv menar de, att ju mera man upptäcker av Grekland, desto mer har man kvar att upptäcka. Min framtid där är således säkrad. Allt jag behöver är tid och pengar - vilket jag aldrig haft hittills av någotdera slaget.

På kvällen firades det fyrverkerier över hela Palermo, men ingen kunde förklara varför. Det hysteriskt frenetiska fyrverkeriandet pågick hela natten, och ingen visste varför. Det var den sista september. Det var det närmaste någon kunde komma någon förklaring.

Om en vecka skulle det vara folkomröstning i Italien, men ingen visste vad saken gällde. Någon visste att berätta att orsaken var ett parlamentsbeslut som fattats i oppositionens frånvaro, varför oppositionen krävt folkomröstning för att utröna om beslutet varit riktigt, men folket visste inte vad beslutet handlade om. Sannolikt skulle därför deltagarantalet i folkomröstningen bli lågt och därför hela folkomröstningen bli ogiltigförklarad.

Men den stora framgången var att jag på måndag äntligen fick tag på Nino. Vi hade inte setts på flera år, men han var i bättre form än någonsin och hade ny bil. Han närmar sig de sjuttio men hade under de senaste åren gjort resor till Sydamerika (för naturens skull mest i Venezuela), till Sankt Petersburg och Moskva, runt hela Indien och till Sydafrika. Han hade varit mycket imponerad av Ryssland och framför allt av Moskva, även Indien hade enbart givit honom positiva intryck och frestelsen att återvända och upptäcka mera, medan Sydafrika tyvärr mest bara bjudit på kallt och dåligt väder - vilket är mycket ovanligt för Sydafrika.

Vi for ut till havet och hade en underbar dag i 21-gradigt Medelhav under en molnfri himmel men helt utan skugga. Nino njöt för fulla muggar och hade kunnat stanna där under den stekande solen hela dagen, medan min kropp var pinsamt ovan vid solbränna. Att simma i Medelhavet erbjöd dock den fulländade njutningen och var givetvis vad min kropp hela tiden hade behövt - man riktigt kände hur infektionen i benet gav med sig genast, och man kunde rentav gnugga ut det sista varet ur såret utan att det ens gjorde ont. Varför hade man inte badat redan i Grekland?

Vi gjorde även en tur upp för Monte Pellegrino och hade den perfekta utsikten ända bort till Cefalú i öster och Isola delle Femmine ("Kvinnoholmen") i väster. Goethe var här den 6 april 1787, vilket en stor marmortavla skyter med både på tyska och italienska inne i det nästan hedniska Rosalia-sanktuariet, men bara en gång, medan jag nu var här för andra gången den 1 oktober 2001. Förra gången var i februari 1991. Ingenting hade dock förändrats här sedan Goethes besök, såg det ut som.

På vägen ut mot havsbadet passerade vi den plats på autostradan där domarna Borsellino och Falcone sprängdes i luften för 10 år sedan av maffian. Bomben hade applicerats under vägen, bovarna hade tagit plats i ett vitt hus en bit upp för bergets sida med god utsikt över vägen, och när de därifrån sett domarens bil komma hade de lyckats detonera bomben i alltför rätt ögonblick. Ingen överlevde, men Rita Atria angav hela maffian och tog därefter sitt eget liv. Nino menade, att vi knappast kommer att få veta hela sanningen förrän om hundra år.

Rita Atria kom själv från en maffiafamilj men fick nog när en nära anhörig mördades av hennes egna. Hon angav dem alla, domaren Falcone blev hennes närmaste beskyddare och sakförare, men han mördades efter Borsellino, en lika högt uppsatt domare. När de båda var döda förflyttades maffiangiverskan Rita Atria till Rom, där hon försökte börja ett nytt liv och till och med fick en fästman, men hon orkade inte med samvetstrycket efter att ha angivit alla sina egna närmaste och hoppade en natt ut från balkongen.

Förgäves försökte jag få kontakt med Paolo och Annie i Rom, tiden började rinna ut för min resa, men jag klagade inte, ty min hälsa vann på att jag förblev i världens bästa sällskap med det varma havet tillgängligt vid Siciliens gyllene stränder. Jag hade hela Medelhavets varmaste och friskaste generositet i min famn och ägnade inte släppa den ifrån mig i onödan. Jag hade ju redan begått misstaget att lämna Grekland för tidigt.

15. Farväl till södern

"Vad behöver du mer? Vad kan du mer begära? Här har du hela Medelhavet med Italiens vackraste panorama, den sicilianska kusten med dess oändliga generositet och utrymme, under den varma välgörande solen. Du kan bada dagligen ända in i november och bara njuta hela tiden, och det finns inget bättre sätt att hålla hälsan i idealisk trim. Och när du väl har hälsan – vad kan du mer begära? Under denna sol, i detta varma svallande hav, med bara naturens musik runt omkring dig, är det omöjligt att inte bara vara vid konstant gott humör. Inga sorger eller bekymmer kan nå dig. Det är bara att slappna av och njuta."

Det var Ninos enkla men ytterligt sunda naturfilosofi, och den var oslagbar. När man väl en gång ägde hälsan och hade den garanterad genom en enbart välgörande, vacker och idealisk miljö i form av varmt medelhav och paradistränder med god mat och härligt vin under ihållande underbart solsken, så kunde man inte begära något annat. Livet kunde inte bli bättre.

Vänskap

Vad är heligare än en relation?
Det finns ej ljuvligare väsen,
någon mer fantastisk emotion,
en mera levande fabrikation
än relationens resultat: en vänskap,
ännu heligare såsom vibration,
som dock väsentligen förpliktar;
ty vad är en vänskap som ej håller?
Vänskap som ej alltid biktar
trohet över alla gränser
och bevisar tidlöshets stabilitet
kan aldrig skryta någon giltighet.
Ärlighetens trohet är det enda måttet
för en evighetens vänskaps hållbarhet.

Hälsan

En vacker värld med goda människor,
ljuvligt medelhav med frisk natur,
en sol som bara strålar av varm generositet
och sprider liv och lycka åt ett paradisiskt land,
god mat att njuta av i måttlighet
med vin som lämplig glädjedryck
att smycka minnesvärda vänskapsstunden,
och en hälsa, som blott medför detta underbara
att man slipper tänka på sin kropp och bry sig om den -
är det för mycket begärt? Kan man begära mera?
Jag kan ej begära mera och begär ej mer
och vågar ej begära ens så mycket;
ty hur väl jag vet hur få det är förunnat
att ens komma så långt att begära något
av det endast mänskligt och naturligt, självklart goda.

Vi hade en underbar heldag vid havet och tog ut den till det yttersta, ty det var min avskedsdag från södern. Nino hade velat bjuda mig på en ordentlig 50-årsmiddag, men vi fick inskränka oss till en lasagne med en flaska vin där vid havet – mer än så unnades vi inte av tiden. Nino lovade att spara min stora 50-årsmiddag tills jag skulle komma nästa gång, som ju ingen visste när det kunde bli.

Men vinet var desto bättre, och vi tog ytterligare ut eftermiddagen med glass och kakor och en rejäl amaro utom cappuccino med annat. Jag berättade om mitt möte med Julio Cesare från Colombia och Juan Miguel från Argentina i somras i Ladakh och hur Julio på tal om Sicilien genast hade frågat: "Känner du till amaron Averna?" vilket jag naturligtvis gjorde. Sålunda hade vi två från Colombia respektive Sverige en unik intim kunskap gemensam om en av Siciliens bästa hemligheter.

Nino berättade om sitt förakt för hela det sicilianska etablissemanget - den sicilianska politiken handlade bara om privata intressen - ingenting annat. Han skrotade till och med systemen till martyren Falcone, som i sin broders namn ville bli borgmästare av Palermo, som för att använda sin broders martyrdöd som medel till att göra en egen karriär. Nino kände bara avsmak för allt vad som hade någonting över huvud taget med politik att göra och ägnade sig i stället helt åt konsten att leva, att njuta av havet och att vara fri.

Vi pratade naturligtvis även mycket om min far. Han hade varit mycket med mig på denna resa, i Grekland hade jag drömt om honom, och Nino hade ju lärt känna honom redan 1981 för 20 år sedan. För 10 år sedan hade jag lärt känna Nino och avlöst min far, så vi hade en 20-årig gemensam historia att bygga vidare på.

Men uppbrottet närmade sig, och jag måste med tåget. Nino körde mig till stationen, där jag fick sitta i fred i en kupé ända fram till Messina, då den plötsligt invaderades av tre vilda ungdomar med en jättelik hund. Jag låtsades bara kunna engelska; när en av dem satte i gång med att röka i denna No Smoking-kupé sade jag ifrån, varvid alla tre försvann spårlöst för resten av resan med den väldiga hunden. Jag såg dem sedan kliva av tåget i Rom. Jag hade kommit billigt undan.

16. Rom.

Paola överträffade alla andra i sin häftiga kritik mot Amerika. Simeons kritik hade varit total men ändå skämtsam, Ringo hade varit kritisk men ännu mera kritisk mot talibanerna, (han var den enda utom Paola som direkt rått mig att resa österut i

Turkiet trots krisen,) mera kritisk mot Amerika än alla dessa hade Paola varit, som inte trodde någonting gott om Bush utan tvärtom trodde just en sådan som han i stånd att kunna starta ett tredje världskrig, genomföra biologisk krigföring och strunta i allt annat utom hämndens heliga sak enligt principen "skjuta först och ställa frågor efteråt". Hon hade kategoriskt stämplat hela Amerika som en dum översittarnation, och hon hade som sagt ställt sig undrande till att jag inte genomfört den planerade utforskningsresan till östra Turkiet. När jag hade sagt till henne, att jag inställt hela resan om attacken mot New York inträffat en dag tidigare, så hade hon svarat: "Inte jag."

Men hätskast av alla var Paolo. Hans bitterhet mot Amerika kände inga gränser. Utan att försvara attacken mot New York och Pentagon hade han dock med eftertryck påmint om Amerikas hela enorma syndaregister. Amerika (genom CIA) hade i sin fanatiska kamp mot kommunismen ställt sig bakom och genomdrivit de blodiga militärkupperna i Grekland 1967, Argentina, Chile och många andra länder och de facto varit den krigskopplare som försett både Saddam Hussein och talibanerna med de vapen och den krigsindustri som gjort dem så katastrofala i deras maktställningar. Amerika var världens "leading rogue nation" och hade politiskt bara synder på sitt samvete ända sedan de onödiga bomberna mot civilbefolkningarna i Hiroshima och Nagasaki 1945 inklusive det militäranställda mordet på deras egen president Kennedy 1963 följt av mordet på Martin Luther King och Robert Kennedy 1969. Paolo framhöll även det märkliga faktum att 5000 judar anställda i Twin Towers just den 11 september ej infunnit sig, som om de förvarnats eller vetat om vad som skulle hända. I så fall: varför varnades ingen annan?

Hypotesen har framförts att de "tjetjenska bombattentaten" mot bostadskomplexen utanför Moskva för några år sedan var iscensatta av den ryska underrättelsetjänsten för att främja Putins väg till makten och därmed befästa en stark centralmakt. Om detta verkligen var fallet lyckades strategin mer än väl. I Afghanistan har en liknande teori framförts, att attackerna mot New York och Pentagon skulle ha varit iscensatta av Washington för att skapa en ursäkt till världskrig mot islam. Detta förefaller dock extremt långsökt. Skulle 19 araber offra sina liv och mörda 6000 oskyldiga för att CIA ville pröva en hypotetisk Putinmetod? Likväl borde saken med de 5000 judarna som stannade hemma den dagen Twin Towers likviderades bli närmare undersökt.

Paolo har alltid varit en entusiastisk pro-israelit och besökt varje synagoga i varje stad han kommit till, men för första gången var han nu kritisk först och främst mot Ariel Sharon, som han gav hela ansvaret för den nya intifadan genom hökens utmanande besök på Tempelberget för ett år sedan. "Hebréerna har all rätt i världen till demokrati, självständighet och en egen stat, men vad är det som säger att därmed andra folk skall ha mindre rätt till självständighet och en egen stat än israelerna?" Ingen lär avundas Ariel Sharon hans besvärliga sits i den soppa han själv har kokat.

När jag gick omkring i Rom och utträttade mina ärenden försökte jag växla pengar. Ett högst oväntat fenomen infann sig. Vartenda växlingskontor tog mer än 10% i kommission. Till och med Thomas Cook, som jag haft enbart goda erfarenheter av tidigare, krävde 16-17 procent i kommission. Att växla pengar under sådana förhållanden var ogörligt. Vart jag än vände mig var det samma sak. Den bästa kurs jag kunde få var 12%. I ett växlingskontor stod det uttryckligen att växlingsavgiften var 5%, men när jag frågade hur mycket jag skulle få var den i praktiken ändå mer än 15%.

Växlingskontoren nekade helt enkelt till att ta ut mindre i växlingsavgift än 3000 lire (15 kronor). Jag hade få dagar kvar i Italien och ville därför bara växla en svensk hundralapp, men det skulle kosta mig 15% var jag än försökte växla i Rom.

Detta är ytterligare ett symptom på EMU-syndromet: de fattiga och små existerar inte enligt reglerna, kan inte existera och får inte existera. De är från början uteslutna

ur systemet. Har du inte mer än 100 kronor att växla så förlorar du 10% mer än om du hade 300 kronor att växla. Detta är omänskligt och utmärkande för hela EU. Fattigdom är förbjudet, existerar den ändå stänger man ögonen för den, varpå den bara breder ut sig och blir farlig genom att den diskrimineras.

Och detta är kanske det mest betänkliga med Twin Towers-krisen: den har gett alla världens högerkrafter vatten på deras kvarnar. Figurer som Berlusconi, fascistledaren Gian Franco Fini (som kommenderade polisvåldet i Genua, sägs det,) Jörg Haider, oljekapitalisterna och den kristna extremhögern bakom Bush - alla bröstar sig och flyttar fram sina positioner och ser sin chans att öka centraliseringen av samhället och utveckla den egoistiska råkapitalismens hänsynslöshet - på bekostnad av det mänskliga, det lilla, hantverkare och småföretagare, finkonstnärer och specialister, det traditionella och livets högre värden, medan materialismen blir den enda ångvältslagen - kör över först, så slipper du ställa frågor efteråt. Döda först, så slipper du argumentera.

I sitt angrepp mot New York har de muslimska extremisterna fallit i just den fällan att anamma samma tankesätt som den värsta materialistiska råkapitalismen - det totala förnekandet av allt människovärde. Just detta försökte de angripa, i ett förtvivlat försök att rikta ett dråpslag mot den kapitalistiska maktens hänsynslösa ondska begick de misstaget och själva göra sig lika onda, och resultatet blev bara motsatsen till vad de tänkt sig, som det alltid blir i destruktiva aktioner. Våldet blir bara en bumerang som slår hårdast tillbaka mot sin egen källa.

Likväl gick Paolo något för långt när han även gav Amerika skulden för högerterrorismen i Italien med Brigade Rosses bombattentat i Bolognas centralstation 1980 och för andra högerterroristiska rörelser. Det går inte att ge Amerika skulden för allt, i synnerhet inte när det har utsatts för ett bombattentat med 6000 civila dödsoffer mitt i New Yorks centrum. Det är helt enkelt dålig stil.

Idag exploderade ett israeliskt plan med enbart civila rysk-judiska invandrare ovanför Svarta Havet på väg till Novosibirsk. Förmodligen fanns en apterad bomb ombord. Hur skyldiga var dessa civila ryska emigranter till palestiniernas situation?

Paolo försvarade till och med (ex-)terroristen Arafat. Nej, Paolo, den gubben går inte. Du är inne på fel väg. Du har gett upp. När du blev invalidiserad som ung med ben som aldrig kan bli helt bra igen har du givit efter för ditt öde och förlorat det egna initiativet. Din negativa inställning må vara dig förlåten med respekt för din invaliditet. Ju mindre mer sagt om saken, desto bättre.

Kommentar nu 1 1/2 år senare: Det har framkommit att nuvarande försvarsminister Donald Rumsfeld, president Bushs högra hand, som likställer Frankrike och Tyskland med Libyen, var en av de huvudansvariga för den amerikanska uppladdningen av Irak under kriget mot Iran 1980-88. Det gav ju bra betalt. Tyskland, Frankrike och USA fortsatte sälja robotar, nukleär teknologi och biologiska vapen till Irak ända fram tills Irak invaderade Kuwait i augusti 1990. Först då avbröts leveranserna, och Donald Rumsfeld var den som tyckte det var en god idé av Saddam Hussein att vilja förgifta Irans vattenflöden med mjältbrandsbakterier.

Offren i Twin Towers-tragedin har sedermera minskat från 6000 till 3000.

17. Avslutning

"Barometern för en civilisation är dess inställning till kvinnan. Dante upphöjde kvinnan till nästan gudomlig status, vilket gav upphov till hela Renässansen. Talibanernas förtryck av kvinnan idag är tyvärr ett symptom på vart islam är på väg. Allt politiskt förtryck börjar med individuellt kvinnoförtryck."

Så sade min gamle vän Franco Botticelli, italiensk kommunist, mångberest över hela världen och den hjärtligaste romare jag känner. För honom, liksom för Nino, var hela Afghanistanståhejet en struntsak, det kunde högst bli ett lokalt småkrig, Amerika hade gjort allt för att förtjäna en attack mot sitt hjärta, och Twin Towers var ingen förlust såsom världens fulaste byggnader, men ändå var det urbota dumt av terroristerna att göra något sådant, lika dumt som det var av Saddam Hussein att invadera Kuwait 1990. Franco kunde mycket väl tänka sig att terroristattacken hade varit organiserad av president Bush eller av hökarna omkring honom, då han gjort en så hundraprocentigt dålig början som president och han faktiskt hade behövt en drastisk tillskärpning. Det var mycket möjligt att han "hade gjort en Putin". Sådan är maktens väsen, att den för sin egen skull måste befästa sig genom katastrofer, och makten har alltid makt att arrangera sådana vid behov.

Vi hade en sordinerad avslutning med Paolo och Annie, varvid det dracks bara vatten. Annie hade som så många andra fått den uppfattningen av Twin Towers-katastrofen att det tredje världskriget stod för dörren. Men hela vägen och natten på tåget till Verona talade en tant från Orvieto bara om det fasansfulla dådet av en vacker flicka Erika som mördat sin egen mor och lillebror någonstans norr om Genua. Det hade gjort tanten så upprörd att ingen annan i kupén tilläts få en blund i ögonen. För henne existerade varken talibanerna, Afghanistan, New York, Bush eller någon värld bortom Italiens gränser, där Genua ungefär var som Kiruna för oss.

Allt var väl i Verona. Achille arbetade med vinskörden, Ida hade sin sista arbetsäsong i sin butik efter 56 år, Cristina skulle förmodligen ta sitt körkort den 1 december, och äntligen råkade man ut för drägliga temperaturer - under 25 grader för första gången efter lämnandet av Bulgarien.

Achille var entusiasmerad av en bok han hade läst av David Rohl som hette "Genesis hade rätt" där Edens lustgård preciseras till trakterna omkring Ararat och Vansjön i västligaste Turkiet, det ursprungliga målet för min resa. Jag fick ännu en gång anledning att beklaga att jag inte kommit iväg dit, i synnerhet efter att ha fått ta del av bokens innehåll och David Rohls vetenskapligt underbyggda argument för sina teser. Enligt honom skulle Edens lustgård ha legat mellan de stora saltsjöarna Van och Urmia i Kurdistan i nordvästligaste Persien. Bokens originaltitel är "*Legend. The Genesis of Civilization*" 1998 av David M. Rohl.

Var då resan förfelad? Målsättningen hade varit att upptäcka östra Turkiet. Resans första dag gjorde terrorattacken mot New York detta företag omöjligt. För ett transitvisum genom Jugoslavien plundrades man på en avgörande del av reskassan. Man kom upp till Delfi och ner till Kap Sunion i Grekland i stället för till Kurdistan, men den fasansfulla infektionen i benet gjorde all vidare äventyrlighet omöjlig. Infektionen varade resten av resan, man klarade ändå av Palermo och Rom, men i Genua kunde Beatrice inte längre ta emot mig. Det var bara att åka vidare hem efter en god semester med mycket gott arbete fullgjort och flera nya goda kontakter men ingenting annat. Resan har hittills kostat omkring 7500 kronor.

I Verona noterades att Carla Fracci, den framstående italienska ballerinan från Sicilien, i många stycken Margot Fonteyns efterträderska, som nu snart skall pensionera sig, har köpt ett hus i Verona vid Adige strax invid Ponte Pietra. Hon kommer alltså att bosätta sig i Verona som pensionär med Arenan och den romerska amfiteatern med alla dess galaföreställningar med opera, balett och Shakespeare inom gångavstånd.

Statyn av Garibaldi mitt i staden ter sig något förbryllande ur en viss vinkel. Den store buckanjären har ett obeskrivligt uttryck i ansiktet, som om han var på väg hem från krogen och hade en brödkavel med fru att vänta sig där hemma, vilket intryck ytterligare förstärks av hästens tillstånd under honom - den verkar fullkomligt förvriden i spastiska krampryckningar, som om den just tömt en eller två hinkar med vodka. Om sedan dessutom Garibaldi har en pippi på huvudet, exempelvis en helt

oberörd och vitt och brett bajsande duva, vilket han i regel har, så blir den obeskrivliga bilden fullkomlig.

På kvällen började kriget. Det var bara att beklaga. USA bombade Jalalabad och sju andra städer uttryckligen i avsikt att icke skada civilbefolkningen men bara komma åt Bin Laden, Muhammed Omar och den olagliga talibanregimen, medan Bin Laden själv uppträdde i TV inför hela den muslimska världen förklarandes, att Amerikas terroristattacker mot Afghanistan var ett krigsangrepp mot hela islam, mot vilket det var alla muslimers plikt att sluta upp i kampen mot, och att de muslimer som inte bekrigade USA vore att betrakta som fiender till islam. Han förklarade att angreppen mot Twin Towers och Pentagon var arrangerade av USA och Israel i ett kupp försök att vända världspinionen mot islam. Han förklarade att USA hade fått sig en läxa, att Gud skulle straffa USA, att amerikanerna aldrig mer skulle kunna känna sig säkra i sitt eget land, bla bla, bla bla. Han demonstrerade helt öppet exakt samma totalt blinda och självdestruktiva mentalitet som Milosevic och Hitler.

Kriget var ett faktum. Det var den 7 oktober, 430-årsdagen av slaget vid Lepanto, där venetianerna utanför Cypern fullkomligt förintade den turkiska flottan. Osama Bin Laden framstod bara som högst patetisk och beklagansvärd.

Det återstår bara att summera resan. Den var en 100-procentig fullträff om man bara bortser från det serbiska transitvisumet för 97 D-mark, den problematiska infektionen i Grekland och attacken mot New York och Pentagon på resans första dag med den åtföljande världspolitiska krisen, som omintetgjorde mina resplaner mot östra Turkiet men i övrigt ej påverkade resan alls utom genom sin krydda av dagliga debatter. Jag lämnade Athen en dag för tidigt, Palermo en dag för tidigt, Rom en dag för tidigt och Verona en dag för tidigt, men jag kunde inte klaga. Resans huvudmål hade uppnåtts - en helt återställd hälsa med en välbehövlig själsinjektion med söderns värme och solsken, spiritualitet och temperament, generösa, goda och sunda mentalitet samt en god portion nya stimulerande impulser från Verona i vetenskaplig väg från Achille och hans sätt att tänka som humanistisk fysiker pro Israel. Diana i Sofia, Nino i Palermo och Achille i Verona förblev mina mest oundgängliga vänner i södern, till vilka dessutom tillkom doktor Sandy och Ringo i Konstantinopel, alla vännerna i Athen, nya och gamla, vännerna i Rom och övriga vänner. Kort sagt, det var ingen hejd på resans fullkomligt goda utdelning i alla former.

Tågresan från Verona hem gick hyfsat med trevligt resällskap mest från Australien. Demonstrativt undvek jag bron över sundet från Köpenhamn och frossade i stället i skönheten längs kusten upp mot Helsingör och över sundet på färjan. Vädret var idealiskt: helt klart med frisk vind, så havet uppvisade alla sina mest festliga färger i blått och vitt.

I Helsingborg dök jag genast ner i "Basement", en ganska ny men anspråkslös restaurang, där de serverade buffé: idag pasta i Gorgonzolasås samt en fiskrätt. Det kändes som om man var helt och hållet kvar i Italien och att ingenting hade förändrats fastän man var i Sverige. Det var bara att slappna av och njuta och känna sig som hemma - i både Sverige och Italien.

Slut.